

“ИЛТ ГОУЛД” ХХК

**ТӨВ АЙМГИЙН ЗААМАР СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ БУМБАТ-1,
БУМБАТ-2 НЭРТЭЙ “БАГА НАЙМГАНЫ ХӨНДИЙ”-Н АЛТНЫ
ШОРООН ОРДЫН 2025 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

/Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн дугаар: MV-020484, 019938/

/Аж ахуйн нэгжийн регистрийн дугаар: 5073189/

ХЯНАСАН:

БОАЖЯ-ны ХБОБНУГ-ын ахлах шинжээч: _____ / _____ /

Төв аймгийн БОАЖГ-ын ахлах мэргэжилтэн: _____ / _____ /

БИЕЛЭЛТИЙГ ТАЙЛАГНАСАН:

“ИЛТ ГОУЛД” ХХК-ийн захирал: _____ Б.Байгалмаа

БОХАБЭА-н ажилтан : _____ Б.Ууганбат

2025 он

ГАРЧИГ

БҮЛЭГ 1. 2025 ОНЫ УУЛЫН АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	3
1.1 Ордын физик газарзүй	3
1.1.1. Цаг агаарын байдал	3
1.1.2. Уул зүй	3
1.2 Алтны шороон ордын ашиглалтын үйл ажиллагаа	4
1.2.1. Шимт хөрс хуулах ажиллагаа	4
1.2.2 Хөрс хуулалтын ажил	5
БҮЛЭГ 2. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	6
2.1 Төслийн үйл ажиллагаанаас агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөлийг бууруулахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	6
2.2 Төслийн үйл ажиллагаанаас усан орчинд үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл	9
2.3. Төслийн үйл ажиллагаанаас газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөгт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөлийг бууруулахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	10
2.4. Төслийн үйл ажиллагаанаас амьтны аймагт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг	12
нөлөөлөлийг бууруулахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	12
БҮЛЭГ 3. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	13
3.1. Техникийн нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт	14
3.1.1 Техникийн нөхөн сэргээлтийн зардалын тооцоо	14
3.1.2. Техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлын фото зураг	17
3.2 Биологийн нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт	17
3.2. Биологийн нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт	19
3.3. Биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн фото зураг	20
БҮЛЭГ 4. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	22
БҮЛЭГ 5. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	23
БҮЛЭГ 6. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	23
БҮЛЭГ 7. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	24
7.1 Химийн бодисын эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	25
БҮЛЭГ 8. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	26
8.1. Шингэн хог хаягдал	27
8.2. Хатуу хог хаягдал	28
БҮЛЭГ 9. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР, ТҮҮНИЙ ҮР ДҮНГ ТАЙЛАГНАХ, ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	29
9.1 Орчны тохижилт болон ногоон байгууламж	30
БҮЛЭГ 10. АЙМАГ НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ШААРДЛАГААР БИЕЛҮҮЛСЭН АРГА ХЭМЖЭЭ	31
БҮЛЭГ 11. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН БИЕЛЭЛТ	32
БҮЛЭГ 12. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ	32
БҮЛЭГ 13. ДҮГНЭЛТ	33

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт №.1 Агаарын чанарт нөлөөлөх нөлөөллийн бууруулахад хийгдсэн ажил	7
Хүснэгт №.2 Усан орчинд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулахад авсан арга хэмжээ	9
Хүснэгт №.3 Газрын гадаргад нөлөөлөх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнд хийгдсэн ажил	10
Хүснэгт №.4 Нөхөн сэргээлтийн зардалын тооцоо	14
Хүснэгт №.5 Шимт хөрсийг ачих ажлын зардал	15
Хүснэгт №.6 Шимт хөрсийг тээвэрлэх ажлын зардал	16

Хүснэгт №.7 Шимт хөрсийг бульдозероор тараах ажлын зардал	16
Хүснэгт №.8 Дүйцүүлэн хамгаалах талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн зардал.....	23
Хүснэгт №.9 Осол эрсдэлийн менежментийн хүрээнд хийгдсэн ажлууд	24
Хүснэгт №.10 Хог хаягдлыг менежментээр хийгдсэн ажилууд	26
Хүснэгт №.11 БО-ны менежментийн төлөвлөгөөг танилцуулсан зардал	32
Хүснэгт №.12 БОМТ-ний төлөвлөгөөний тайланг хэлэлцүүлсэн хуваарь.....	32
Хүснэгт №.13 БОМТ-ийн биелэлтийн зардал.....	33

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг №.1 хөрс хуулалтын ажил.....	5
зураг №.2 хайлаас модны үрсэлгээ.....	6
зураг №.3 зам талбайн усалгаа.....	8
зураг №.4 хяналт шинжилгээний мэргэжилтэн агаарын шинжилгээг хийж байгаа нь	8
зураг №.5 усалгааны график зам засварын ажил	9
зураг №.6 хаягдал саарал ус болон унд ахуйн усны дээжлэлт авч шинжлүүлэв ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	
зураг №.7 унд ахуйн усны эх үүсвэрийг хамгаалж, худгийг тоолууржуулж лац тавиулсан	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
зураг №.8 орон нутгийн комиссад нөхөн сэргээлтээ хүлээлгэн өгөв	
зураг №.9 хяналт шинжилгээний мэргэжилтэн ургамлын судалгааг хийж буй нь	11
зураг №.10 агаарын тоосжилт болон орчны тохижилтонд зориулж ажилчид 2000 ш мод тариалав	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
зураг №.11 засварын талбайн болон хурдны хязгаарын тэмдэг	13
зураг №.12 нөхөн сэргээлтийн талбайд ажиглагдсан хайрсан далавчтаны зүйлүүд	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
зураг №.13 2025 оны нөхөн сэргээлтээ аймаг сумын комиссад хүлээлгэн өгөв.	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
зураг №.14 техникийн нөхөн сэргээлт эхэлж байх үе /дотоод овоолгоор дүүргэлтийн ажил хийгдэж байна./	17
зураг № 15 автогрейдер болон бульдозероор хэлбэржүүлэлтийн ажил явагдаж байна.	18
зураг №.16 Шимт хөрсийг тараан буулгасны дараа	18
зураг №.17,18 автогрейдер, бульдозероор тэгшилж хэвгийжүүлэн биологийн нөхөн сэргээлт хийхэд бэлэн болсон талбай.	19
зураг №.19 бэлчээрийн олон наст ургамал царгас, шүдлэг хошоон,сибирь хүцэнгэ, соргүй согоовор, ерхөг зэрэг ургамлын үрүүдийг холив.	20
зураг №.20 бэлчээрийн олон наст ургамал царгас, шүдлэг хошоон,сибирь хүцэнгэ, соргүй согоовор зэрэг ургамлын үрийг гар болон үрлэгчээр тариалах ажил явагдаж байна.	20
зураг №.21 үрлэгчээр тарьсны дараах ургалтын үе.	20
зураг №.22 биологийн нөхөн сэргээлт хийснээс 50 хоногийн дараа	
зураг №.23 хяналт шинжилгээний мэргэжилтэн нар ирж мониторингийн судалгааг хийв.	22
зураг №.24 дүйцүүлэн хамгаалах талбайн эвдрэл өртсөн үеийн дүр зураг ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	
зураг №.23 дүйцүүлэн хамгаалах талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийсний дараа.....	22
зураг №. 24 штматериалыг битүүмжлэлтэй саванд хадгалж байгаа нь	25
зураг №.25 асгарсан тос маслыг тухай бүр авч цэвэрлэж элсээр саармагжуулдаг.....	27
зураг№.27 нийт ажилчдад галын аюулгүй байдлын хангах зааварчилгаа сургалт ордог	27
зураг№.28 ажилчдын 00-н хажууд болон кемп засварын цэгүүдэд тамхины цэг байгуулсан.	27
зураг №. 29 хаягдал тос масло хүлээлгэн өгөв. Мөн тосны гэрээ ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	
зураг № 30 засварын талбай	28
ураг № 31 энгийн хог хаягдал түр хадгалах цэг	
зураг №.32 хуванцар хадгалах цэг, орон нутгийн цэгт хүлээлгэн өгч байгаа нь.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
зураг №.33 засвар техникийн хэсгээс гарсан хог хаягдлыг ангилан ялгаж түүхий эд авах цэгт тушаадаг.	29
зураг №.34 тосгоны зураг	30

зураг №.35 ажилчид мандлын цэцэг суулгаж орчиноо тохижуулав. 31
ЗУРАГ №.36 УУРХАЙН КЕМПИЙН ТОХИЖИЛТ 31

ХАВСРАЛТ МАТЕРИАЛУУД:

- Ордын нөхөн сэргээлтийн ажлын зураг
- Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ
- Ашигт малтмал ашиглах тусгай зөвшөөрөл
- Хог хаягдлын гэрээ
- Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн 2025 оны 08 дугаар сарын болон 05 дугаар сарын тайланг нүүр болон шинжилгээний хариунуудын хуулбар хувийг хавсаргав.
- Шинжилгээний хариу.

БҮЛЭГ 1. 2025 ОНЫ УУЛЫН АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Төсөл хэрэгжүүлэх талбай нь Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших Бумбат-1, Бумбат-2 нэртэй “Бага наймганы хөндийн” алтны шороон орд юм.

Ашигт малтмал ашиглалтын MV-020484, MV-019938 тоот тусгай зөвшөөрлүүдтэй Бумбат-1, Бумбат-2 нэртэй Бага наймганы хөндий ордод алтны шороон ордод “ИЛТ ГОУЛД” ХХК 2016 оноос эхлэн одоог хүртэл ашиглалт болон нөхөн сэргээлтийн үйл ажиллагаа явуулж байна.

Бумбат-1, Бумбат-2 нэртэй “Бага наймганы хөндийн” алтны шороон ордыг ашиглах төслийг хэрэгжүүлэх явцад байгаль орчинд үзүүлэх болзошгүй болон голлох сөрөг нөлөөллийг тогтоож, технологийн шийдлийг зөв сонгон хэрэгжүүлэхтэй холбоотой зайлшгүй дагаж мөрдөх байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр зэргийг уурхай ашиглах техник-эдийн засгийн үндэслэл дээр үндэслэн холбогдох хууль эрхийн бичиг, норм дүрэм, стандарт, заавар журам зэргийн дагуу боловсруулсан.

2025 оны төлөвлөгөөнд ашиглалтын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд 88-өөс 97-р шугамын хоорондох 17- В, 18-В, 19-В, 20-В блокуудын нийт 5.5 га талбай олборлолтонд өртөх бөгөөд 1667.5 мян.м3 хөрс хуулж дунджаар 874мг/м3 агуулгатай 30.25 мян.м3 элс олборлон баяжуулахаар төлөвлөсөн ба техникийн нөхөн сэргээлтийг 4.0 га талбайд, биологий нөхөн сэргээлтийг 4.0 га талбайд хийхээр төлөвлөж нийт **21 079 000** төгрөг зарцуулахаар тооцоолсон.

1.1 Ордын физик газарзүй

1.1.1. Цаг агаарын байдал

Төслийн талбай нь эрс тэс уур амьсгалтай. Жилийн салхины дундаж хурд 3.5м/сек бөгөөд голчлон баруун хойноос салхилна. Хаврын улиралд салхины хурд 20 м/сек хүртэл ширүүсдэг.

Өвлийн улирлын хамгийн хүйтэн 1-р сар, агаарын дундаж температур -200 хүрдэг ба 09-р сарын сүүл 10-р сарын эхээр сэрүүсч, 03-р сараас хаврын дулаан урь орж 04-р сараас цас хайлж дуусдаг байна. Зуны улирлын хамгийн дулаан 07-р сар, дундажаар 210 хүрдэг. Жилийн дундаж хур тунадас 360 мм байх ба 85% нь зуны улиралд буудаг. Олон жилийн цэвдэгшилт байхгүй бөгөөд өвөлдөө хөрс нь 2-2.5 м-т хөлддөг байна.

Төслийн талбай нь газар зүйн хувьд Заамарын нурууны хойд тал Туул голын баруун эрэг орчмоор байрлана.

1.1.2. Уул зүй

Орд орчмын хамгийн өндөрлөг цэг нь далайн түвшнээс дээш 1815 м-т байрлах Цагаан уул, хамгийн нам дор газар нь талбайн төв хэсэгт 1040 м-т байна. Ордын харьцангуй өндөржилт нь Бага наймганы хөндийн хамгийн ойр орших өндөрлөгтэй холбож үзэхэд 150-200 метрт хэлбэлзэнэ.

1.1.3. Усан сүлжээ

Төслийн талбайн усан сүлжээ болох Туул гол түүний баруун цутгалан нь ордоос ойролцоогоор 2.7 км зайтай. Туул гол 10-р сараас 03-р сарын сүүлч хүртэл хөлддөг бөгөөд өргөн нь 30-100 м-т хүрдэг.

1.2 Алтны шороон ордын ашиглалтын үйл ажиллагаа

Бумбат-1, Бумбат-2 нэртэй “Бага наймганы хөндийн” ордод 2025 оны ашиглалтын үйл ажиллагаагаар 3.8 га талбай эвдрэлд орж, 1667.5 мян.м³ хөрс хуулалт хийж, 6.8 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлт, биологийн нөхөн сэргээлтийг 5.3 га талбайд хийж гүйцэтгээд байна.

Уурхайн хөрс хуулалт болон нөхөн сэргээлтийн ажилд АНУ-ын Катерпиллер үйлдвэрийн Экскаватор CAT-395 1 ширхэг, Экскаватор CAT-374 1-ширхэг, CAT-345 1 ширхэг CAT-340 1 ширхэг, БНХАУ-ын Автосамосвал HOWO-371 4 ширхэг, Автосамосвал HOWO-290 1 ширхэг, Бульдозер CAT-D9R 1-ширхэг, Бульдозер CAT-D8 1 ширхэг, БНСУ-ын Утгуурт ачигч SEM 650B 4-ширхэг, Автогрейдер KOMATSU GD-755 1-ширхэг, Угаах төхөөрөмж СБ-60 /монголд үйлдвэрлэсэн/ 1-ширхэг Усны машин DAEWOO 1 ширхэг, Түлшний машин, Ажилчдын автобус-1 ширхэг, , Ачааны машин 1-ширхэг зэрэг техникүүд ажилласан.

1.2.1. Шимт хөрс хуулах ажиллагаа

2025 онд MV-020484, /019938/ лиценз бүхий ашиглалтын талбайн хэмжээнд 16.6 мян.м³ шимт хөрс хуулсан. Шимт хөрсийг ордын бүс нутгийн онцлог, хөрсний үржил шимээс хамааруулан 0.3м-ийн зузаантайгаар хуулж, бульдозерын тусламжтайгаар тухай бүрт нь шимт хөрсний овоолго үүсгэсэн. Бумбат-1, Бумбат-2 нэртэй “Бага наймганы хөндийн” алтны шороон ордын хөрс хуулалтын ажлыг явуулахдаа бага хэмжээний талбайд хөрсний овоолгыг байгуулж, газрын хөрс эвдрэх, ургамал дарагдах зэрэг сөрөг нөлөөллийг зохих хэмжээгээр багасгаж ажилласан.

Уурхайн үйл ажиллагаа явагдаж эхлэхэд ордын ашиглалтын талбай орчмын ургамал, орчин тойрон нь ямар нэг байдлаар талхлагдлын нөлөөнд орох, овоолго хийх, уулын ажил явуулж буй техникийн хөдөлгөөний улмаас хөрс элэгдэл эвдрэлд орох зэрэг сөрөг нөлөөтэй тул шимт хөрсийг нь хуулж тусад нь овоолго үүсгэж хадгалсан. Мөн техникийн үйл ажиллагааны улмаас тоос босох, дуу чимээ, утаа хорт хий гарах, овоолгын хөрс шороо салхинд хийсэн тархах, орчин тоосжих зэрэг сөрөг нөлөөллийг багасгахын тулд зам талбайг өдөр бүр тогтмол 2-3 давтамжтай усалж чийглэдэг байсан.

Дээрх арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлснээр шимт хөрсний найрлага, үржил шим нь алдагдахгүй сайн талтай юм.

Нийт хуулах үржил шимт хөрсний хэмжээ нь:

$$V = 5.3 \text{ га} * 10^4 * 0.3 = 15.9 \text{ м}^3$$

Энд: vшх- нийт хуулах шимт хөрсний эзэлхүүн, м³

sшх- шимт хөрс хуулах талбай, га

hшх- шимт хөрс хуулах үеийн зузаан, м

1.2.2 Хөрс хуулалтын ажил

2025 оны ашиглалтын үйл ажиллагаагаар 17- В, 18-В, 19-В, 20-В хэсэглэлүүдэд ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулж 3.8 га талбай эвдрэлд орж, 16.6 мян.м3 хар шороон хөрс, 1667.05 мян.м3 хөрс хуулалт ажил хийж, дотоод овоолгоор хоосон орон зайд дүүргэлтийн ажил хийж хэлбэржүүлэн техникийн нөхөн сэргээлтийг ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. Хөрс хуулалтын ажлын явцад хоосон орон зай үүссэний дараа дотоод овоолгын ажлыг хийж эхлэсэн. Хөрс хуулалтын ажлын догол мөргөцөгийн өндөр нь ажиллах тоног төхөөрөмжийн үзүүлэлтээс шалтгаалан 7 метрээр ажилласан.

Зураг №.1 Хөрс хуулалтын ажил

БҮЛЭГ 2. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

2025 онд Бумбат-1, Бумбат-2 нэртэй “Бага наймганы хөндийн” алтны шороон ордын олборлох үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх үед хөрс хуулалт, дотоод овоолго, хөрс элсний тээвэрлэлт, баяжуулалт, усан сан, бусад дэд бүтцийн барилга байгууламжуудын ашиглалтын үйл ажиллагаанаас байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж болох болзошгүй болон гол сөрөг нөлөөллийг товч тодорхойлов. Биологийн нөхөн сэргээлтэнд зориулж уурхай орчмоос хайлаас модны үр түүж үрсэлгээ хийж амжилттай ургаж байна.

2.1 Төслийн үйл ажиллагаанаас агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөлийг бууруулахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ

Зураг №.2 Хайлаас модны үрсэлгээ

Бумбат-1, Бумбат-2 нэртэй “Бага наймганы хөндийн” алтны шороон ордын 2025 оны ашиглалтын үйл ажиллагааны дагуу боловсруулсан Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгасан техник тоног төхөөрөмжүүдийг ашигласан.

Ашиглалтын үйл ажиллагаагаар уурхайн тоног төхөөрөмжүүдээс ялгарах хорт утаа болон тоосжилт үүснэ. Энэхүү хорт болон тоосжилтыг багасгахын тулд олборлолт явуулж буй талбайд дотоод овоолго, тээврийн хэрэгсэлийн дотоод зам талбайг тодорхой графикаар усалж чийглэж байсан.

Хөрс, хаягдлын овоолгыг ТЭЗҮ, БОНБНУТайлан, Ашиглалтын үйл ажиллагаа, Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө зэрэгт төлөвлөж тусгасан газар байрлуулж, шороон замыг аль болохоор усалгаа чийг хэрэглэн нягтаршуулж, уурхайн дүрэм журмын дагуу олон салаа зам гаргахгүйгээр, замын

тэмдэг тэмдэглэгээг сайжруулан байрлуулж, автомашин тээврийн хэрэгсэлийн хурданд хязгаарлалт хийж ажилласан.

Уурхайн замын тоосыг бууруулах үүднээс хайрга асгаж, замын суларсан шороог автогрейдерээр хусаж, усаар тогтмол усалж тоосыг дарж багасгах арга хэмжээ авч ажиллаж байсан.

Хөдөлгүүрт техникийн засвар үйлчилгээ, тохируулгыг тогтсон хуваарийн дагуу байнга үзлэг хийж, хүнд даацын машин механизмын дотоод шаталтат хөдөлгүүрийн янданд шүүлтүүр тавьж, жил бүрийн техникийн үзлэгээр утаан дахь хорт хийн агууламжийг хянуулж, моторын үйлчилгээг цаг тухай бүрд нь хийж багасгах арга хэмжээг авч ажиллаа.

**Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ
2025 онд агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахад хийгдсэн ажил**

Хүснэгт №.1 Агаарын чанарт нөлөөлөх нөлөөллийн бууруулахад хийгдсэн ажил

№	Хийгдсэн ажил	Хариуцах эзэн	Жилийн төлөвлөгөө
1	Уурхайн тоног төхөөрөмж, авто тээврийн хэрэгслээс үүсэх хорт хийн ялгарлыг бууруулахын тулд ашиглагдаж байгаа тээврийн хэрэгсэлд утааны шүүлтүүрүүдийн бүрэн бүтэн байдлыг шалгаж, тос, маслыг тогтоосон хугацаанд нь сольсон болно.	Уулын инженер	250 мот/цаг тутам тээврийн хэрэгслийн моторын үйлчилгээг хийдэг.
2	Агаарын тоосжилтыг бууруулах зорилгоор дотоод тээврийн замыг тогтмол усалсан.		Үйлдвэрлэлтийн зардалд туссан.
3	Мөн агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөллийг тогтоох, бууруулахын тулд хяналт шинжилгээг тогтмол хэрэгжүүлсэн.	Уурхайн дарга	Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгасан байгаа.
4	Уурхайн технологийн машины замыг график гарган усалж байх	Ашиглалтын инженер	Усалгааны график гарган усалгааг тогтмол хийсэн.
5	Уурхайн талбайн хөнгөн тэрэгний замуудыг хайрган хучилттай болгож тоос босохоос сэргийлэх арга хэмжээ авах	Ашиглалтын инженер	Хуучин тавигдсан техниолгийн замыг хусаж цэвэрлэн, тогтмол усалж ажилласан.

Зураг №.3 Зам талбайн усалгаа

Зураг №.4 Хяналт шинжилгээний мэргэжилтэн агаарын шинжилгээг хийж байгаа нь

БАТЛАВ:УУРХАЙН ДАРГА Б.УУТАНБЭГ

УСАЛГАА ХИЙХ ХУВААРЬ

Б/А	Усалгаа хийх талбай	Хугацаа	Хариуцах эзэн	Тайлбар
1	Технологийн зам	Тухай бүр	Ашиглалтын инженер	Усалгааг тооцонд үүсэх бүрт өдөр шөнийн тэгшжид ашиглалтын инженер хариуцах усалгаа хийнэ. Усалгааг 11 сар хүртэл хийнэ.
2	Засварын талбай	Тухай бүр	Засварын механик	
3	Баажуулах талбай	Тухай бүр	Ашиглалтын инженер	
4	Кемпийн талбай	7 хоног тутамд	Байгаль орчны ажиглагч	Кемпийн ногоон байгууламжийн усалгааг байгаль орчны ажиглагч хариуцах хийнэ. Усалгааг 10 сар хүртэл хийнэ.

График гаргасан: БОХАБЭА-н ажиглагч Б.Уутанбэг

Зураг №.5 Усалгаа хийсэн график, зам засварын ажил

2.2 Төслийн үйл ажиллагаанаас усан орчинд үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

Бумбат-1, Бумбат-2 нэртэй “Бага наймганы хөндийн” алтны шороон ордоос урд онуудад ашиглалтын үйл ажиллагааг явуулсан талбайд шүүрлийн ус гараагүй болно.

Бумбат-1, Бумбат-2 нэртэй “Бага наймганы хөндийн” алтны шороон орд нь усны нөөцгүй, элс угаан баяжуулах үйлдвэр байгуулах нөхцөл муутай тул зэргэлдээ орших MV-004412 тоот тусгай зөвшөөрөлтэй “Ар наймган”-ы алтны шороон ордын талбайд байрлах баяжуулах үйлдвэр, үүсмэл нуурыг ашиглан үйл ажиллагаа явуулахаар ТЭЗҮ, БОНБНУ-ний тайлан зэрэгт тусгасан байдаг.

Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, урьдчилан сэргийлж авч хэрэгжүүлсэн ажил.

Хүснэгт №.2 Усан орчинд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулахад авсан арга хэмжээ

Д.д	Хийгдсэн ажил	Хариуцах эзэн	Шалгуур үзүүлэлт
1	Сав газартайгаа ус ашиглах гэрээгээ байгуулан, төлбөр төлсөн.	Компанийн захирал	Уурхайн ашиглалт эхлэхээс өмнө хийсэн. Төлбөрийг төлсөн.
2	Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн дагуу шинжилгээ хийлгэсэн.	Байгаль орчны мэргэжилтэн	2025 оны 05, 08 сард хяналт шинжилгээ хийлгэсэн болно.
3	Уурхайн технологийн усны хэрэглээг хянах зорилгоор баталгаат тоолуурт хяналт тавьж ажилладаг.	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Тоолуурын заалт бүрэн бүтэн байдалд тогтмол хяналт тавьж ажилладаг.

2025 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний дагуу орчны хяналт шинжилгээг 05, 08 сард 2 удаа хийлгэж технологийн цэвэр болон бохирын нуур, унд ахуйн худаг зэрэгээс усны дээж авч шинжилгээ хийлгэсэн. Стандартаас давсан үзүүлэлт байхгүй. Усны химийн шинжилгээ болон орчны хяналт шинжилгээний тайлангуудыг хавсаргав.

Зураг №.6 Бохирын болон цэврийн нуурнаас хяналт шинжилгээний мэргэжилтэн дээж авч буй нь

Зураг №7 Унд ахуйн усны эх үүсвэрийг хамгаалсан, хяналтын тоолуурт тогтмол хяналт тавьж ажилладаг.

2.3. Төслийн үйл ажиллагаанаас газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөгт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөлийг бууруулахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ

ө2025 онд Бумбат-1, Бумбат-2 нэртэй “Бага наймганы хөндийн” алтны шороон ордод ашиглалтын үйл ажиллагаагаар 3.8 га талбай эвдрэлд орж 6.8 га талбайд техник 5.3 га талбайд биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж, Төв аймгийн БОГ-ын нөхөн сэргээлт хүлээн авах комисст хүлээлгэн өгсөн.

Зураг №8 Төв аймаг орон нутгийн комиссад нөхөн сэргээлтээ хүлээлгэж өгөв.

Газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөгт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөллийг бууруулахад хийгдсэн ажлууд.

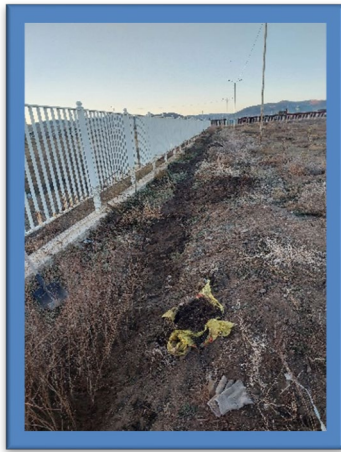
Хүснэгт №.3 Газрын гадаргад нөлөөлөх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнд хийгдсэн ажил

Д-д	Хийгдсэн ажил	Хариуцах эзэн	Зардал сая.төг	Шалгуур үзүүлэлт
1	Газар эзэмших гэрээгээ Заамар сумын засаг даргатай байгуулах төлбөрөө төлсөн.	Компанийн захирал	Үйлдвэрийн зардалд оруулав.	Газрын гэрээ хийгдэж гэрчилгээ авсан. Газрын төлбөр төлсөн.
2	Заамар суманд хайлаас мод 1600ш, агч мод-200ш, улиас 200ш тарьсан.	Байгаль орчны мэргэжилтэн	6.9	Тарилт хийгдсэн.

3	Ургамлын талхагдал болон хөрсний доройтолоос хамгаалж явган хүний замыг байгальн чулуугаар хийсэн байдаг. Мөн ажилчдаар ойр орчмын зэрлэг ургамлыг түүлгэн ургамын зүйлийг хамгаалдаг.	Байгаль орчны мэргэжилтэн	-	Ажилчдыг тогтмол зассан замаар явахыг шаарддаг, мөн байгаль хамгаалах өдөр болон мод тарих өдрүүдэд мод тарих хог түүлгэх болон зэрлэг ургамлыг зулгаах бүх нийтийн ажлыг зохион байгуулдаг.
4	Засварын газраас өөр газарт тос масло асгарсан тохиолдолд асгарсан хэсгийг элс асгаж саармагжуулан бохирдсон хөрсийг авч хог хаягдал руу ачуулсан.	Байгаль орчны мэргэжилтэн	0.5	Тогтмол хяналт тавьж болзошгүй эрсдэл гаргахгүй байх арга хэмжээ авч, сургалт явуулж, сурталчилж, тэмдэг тэмдэглэгээ байрлуулж ажилласан.
5	Уурхай болон биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайд ургалтын байдлын талаарх судалгааг хийлгэв.	Байгаль орчны мэргэжилтэн	1.0	Ургамалжуулалтын талаарх мэргэжлийн заавар зөвлөгөө авч ажиллав.
6	Автомашинны хурдыг боломжит хэмжээгээр хязгаарлах арга хэмжээ авч ажилласан.	Байгаль орчны мэргэжилтэн	1.0	Тэмдэг тэмдэглэгээг байрлуулсан, зааварчилгааг өгч ажилласан.
7	Машин механизмын засвар үйлчилгээг хатуу хучилттай талбай хийдэг.	Байгаль орчны мэргэжилтэн	-	Хөрсний бохирдол үүсэхээс урьдчилан сэргийлж ажилласан.
Нийт зардал сая.төг			8.4	

Зураг №.9 Хяналт шинжилгээний мэргэжилтэн ургамлын судалгааг хийж буй нь

Зураг №10 Агаарын тоосжилт болон орчны тохижилтонд зориулж ажилчид хайлаас 1600 ш, агч 200ш, улиас 200ш тарив.

Зураг №11. Засварын бетонон талбайтай, хурд хязгаарлах тэмдгийг 4 ш байрлуулсан.

2.4. Төслийн үйл ажиллагаанаас амьтны аймагт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөлийг бууруулахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ.

Заамар сумын нутаг дэвсгэрийн ихэнх хэсгийг эзлэн орших Заамарын нуруу нь Их Хэнтийн нурууны үргэлжлэл бөгөөд хус, улиас, хар модон ойтой хангай хэнтийн бүсэд оршино. Тус бүс нутагт саарал чоно, халиу буга, үнэг, хярс, цагаан зээр, бор гөрөөс, тарвага зэрэг олон төрлийн амьтад нутагшина. Эдгээр амьтадыг хамгаалах ажлын хүрээнд хууль бус агнуур хийх, амьтны үр зулзага, үүр өндгийг сүйтгэх зэрэг зөрчлийг гаргуулахгүй байх нөхцөлийг хангаж ажиллаж байна.

Хяналт шинжлгээний мэргэжилтэнгийн дүгнэлтээр нөхөн сэргээлт хийснээр ургамлын төрөл зүйл нэмэгдэж байгаа нь ажиглагдсан бөгөөд үүнийгээ дагаад ургамалаар хооллодог шавьж болон хөхтөн амьтан ажиглагдах болсон байна. Цаашид амьтны судалгааг тууштай хийлгэж байх нь зүйтэй гэсэн зөвлөмжийг өгсөн. Ажилчдад болон орон нутгийн иргэдэд амьтан, ургамал, байгаль орчны тухай сургалт, сурталчилгааг тогтмол явуулж ажиллаа.

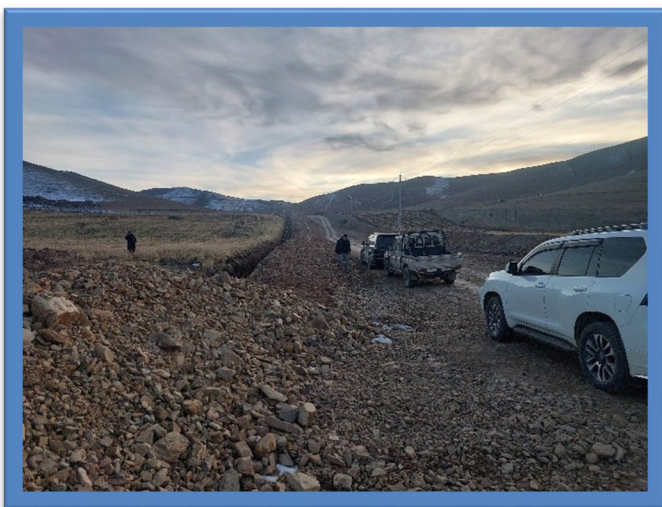

Зураг №12 Нөхөн сэргээлтийн талбайд ажиглагдсан хайрсан далавчтаны зүйлүүд

БҮЛЭГ 3. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

2025 онд хэрэгжүүлсэн нөхөн сэргээлтийн ажлыг Ашигт малтмалын тухай, Байгаль орчны тухай, Газрын хэвлийн тухай зэрэг уул уурхайн салбарт хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хууль, холбогдох дүрэм журам, стандартуудыг баримталж ашиглалтын үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

2025.10.29-нд Аймгийн байгаль орчны нөхөн сэргээлт хүлээн авах комисс-д нөхөн сэргээлтийн ажлаа шалгуулж, хүлээлгэн өгөв.

Зураг № 13. 2025 оны нөхөн сэргээлтээ хүлээлгэн өгөв.

3.1. Техникийн нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт.

Бумбат-1, Бумбат-2 нэртэй “Бага наймганы хөндийн” алтны шороон ордод 2025 оны ашиглалтын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний дагуу үйл ажиллагаагаа явуулсан.

2025 онд MV-019938,/020484/ ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайд ашиглалтын үйл ажиллагааг явуулсан бөгөөд 6.8 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэсэн байна.

Уурхайн техникийн нөхөн сэргээлтийг Ашигт малтмалын тухай, Байгаль орчны тухай хууль, Газрын хэвлийн тухай хууль болон уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт MNS5917:2008 стандарт зэргийг хангаж, түүнд нийцүүлэн хийхийг зорьж ажилласан.

Техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг дотоод овоолгоор дүүргэлтийн ажлыг хийж үүний дарааг бульдозер болон автогрейдер хослолоор хөрсийг нягтаршуулах хэвгийжүүлэх ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.

Зураг № 14. Дотоод овоолгоор дүүргэлтээ хийж ажилласан.

3.1.1 Техникийн нөхөн сэргээлтийн зардалын тооцоо

Ашиглагдсан орон зай, ухаш болон овоолгын гадаргуу хэвгийжүүлэн тэгшлэх

Хүснэгт №.4 Нөхөн сэргээлтийн зардалын тооцоо

Зардлын нэр	Томьёо	Тайлбар, бодолт
Хэлбэржүүлэлт хийх ажлын хэмжээ	$\sum V_i = S_i \cdot h \cdot k_c$	$\sum V_i = 6.8 \cdot 10\,000 \cdot 0.3 \cdot 1.3 = 26520 \text{ м}^3$
Ашиглалтын бүтээл, $\text{м}^3/\text{цаг}$	$Q = 3600 \cdot V \cdot K_{\text{эн}} \cdot K_{\text{ца}} / t_{\text{м}} \cdot K_{\text{с}}$ v-бульдозерийн түрэх призмийн эзэлхүүн $K_{\text{эн}}$ - гадаргын налуу тооцох коэффициент $K_{\text{ца}}$ -цаг ашиглалтын коэффициент $t_{\text{м}}$ -мөчлөгийн хугацаа $K_{\text{с}}$ -сийрэгжилтийн коэффициент	$Q = 3600 \cdot 16 \cdot 1.25 \cdot 0.9 / 2 \cdot 60 \cdot 1.3 = 702 \text{ м}^3/\text{цаг}$

Мөчлөгийн хугацаа	$t_m = t_{ач} + t_{ач.я} + t_6 + t_{х.я}$ ачих хугацаа $t_{ач}$ - ачаатай явах хугацаа t_6 - тараах хугацаа $t_{х.я}$ -хоосон явах хугацаа	$t_m = 1 + 0 + 0 + 1 = 2$
Нийт ажиллах цаг	$T = V_i / Q * K_{ца}$ $K_{ца}$ -цаг ашиглалтын коэффициент	$T = 26520 / 702 * 0.9 = 34$ цаг
Түлш, ШТМ-ын зардал	$C_{дт} = T * T_3 * 1.15 * P_{дт}$ T_3 - цагт зарцуулах түлшний норм $P_{дт}$ -1л түлшний үнэ	$C_{дт} = 34 * 60 * 3530 = 7\ 201\ 200$ мян.төг
Сэлбэг	$C_{сэ} = X_{обульд} * K * T / T_k$ $X_{обульд}$ - бульдозерийн үнэ K - сэлбэг тооцох хувь хэмжээ 1% T_k -жилд ажиллах нийт хугацаа	$C_{сэ} = 1021000.0 * 0.001 * 34 / 2400 = 14.4$ мян.төг
Элэгдэлийн зардал	$C_{эхш} = X_{обульд} * H_3 * T / T_k$ H_3 -ЭХШ-ийн норм 10%	$C_{эхш} = 1021000 * 0.01 * 34 / 2400 = 144.0$ мян.төг
Нийт зардал	$C_{нийт} = 7\ 201\ 200 + 14.4 + 144.0 = 7\ 201\ 358.4$ мян төг	
1м ³ хэлбэржүүлсэн хөрсний өртөг зардал төгрөг	эзэлхүүн: $V_{хөрс.хуу} = C_{нийт} / V_{шх}$	$V_{хөрс.хуу} = 7\ 201\ 358.4 / 26520 = 271.5$ мян.төг буюу 271.5 төг/м ³

Техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн 19.50 га талбайн овоолгын гадаргууг хэвгийжүүлэх **26520.0м3** эзэлхүүн сийрэгжсэн хөрсийг хэвгийжүүлэн тэгшлэх үеийн зардлын дүн **7 201 358.4** төгрөг болж байна.

Шимт хөрс ачих, тээвэрлэх болон тараах ажиллагаа

2025 онд Биологийн нөхөөн сэргээлтийн тарилт хийхэд бэлтгэж, техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн 5.3 га талбайг шимт хөрсөөр хучих үеийн ажлын зардал.

Шимт хөрсийг ачих ажлын зардал

Хүснэгт №.5 Шимт хөрсийг ачих ажлын зардал

Үзүүлэлтийн нэр	Товч нэр	Дүн/мян.төг/	Томьёо
Шимт хөрсийг тээврийн хэрэгсэлд ачих ажлын зардал. /мян.төг/	Зач	11 799.0	Зач = $V_{шх} * (a_э + a_э)$, төг
Тээврийн хэрэгсэлд ачих шимт хөрсний үеийн эзэлхүүн, м ³	$V_{шх}$	51 300	
Хадгаллалгүйгээр шууд ачих зардал ба түр овоолгоос ачих зардал, төг/м ³	Аэ	230	

1м ³ шимт хөрс ачих ажлын өөрийн өртөг	ЭЗЭЛХҮҮН: $V_{\text{хөрс.ач}} = Z_{\text{ач}} / V_{\text{шх}}$	$V_{\text{хөрс.ач}} = 11\,799.0 / 26520 = 0.44$ мян.төг буюу 440 төг/м ³
---	---	--

Шимт хөрсийг тээвэрлэх ажлын зардал

Хүснэгт №.6 Шимт хөрсийг тээвэрлэх ажлын зардал

Үзүүлэлтийн нэр	Товч нэр	Дүн/мян.төг	Томьёо
Хөрс чулуулгийн нягт, т/м ³	Y	1.5	$Z_{\text{тээв}} = \sum V_i * \gamma * a_{\text{тээв}} * L$ төг
Тээвэрлэлтийн зардал төг/тн-км	Aтээв	400	
Тээвэрлэлтийн зай, км	L	0.8	
Эдэлбэр газрын / i / дугаартай хэсгээс тээвэрлэх хөрсний үеийн эзэлхүүн, м3	V _i	26 520	
Шимт хөрсийг тээвэрлэх ажлын зардал /мян.төг/	Zтээв	12 729.0	

Шимт хөрсийг бульдозероор тараах ажлын зардал

Хүснэгт №.7 Шимт хөрсийг бульдозероор тараах ажлын зардал

Зардлын нэр	Томьёо	Тайлбар, бодолт
Шимт хөрс тараах ажлын хэмжээ	$\sum V_i = S_i * h * k_c$	$\sum V_i = 5.3 * 10\,000 * 0.3 * 1.3 = 20670.0$
Ашиглалтын бүтээл, м ³ /цаг	$Q = 3600 * V * K_{\text{зн}} * K_{\text{ца}} / t_{\text{м}} * K_{\text{с}}$ v-бульдозерийн түрэх призмийн эзэлхүүн K _{зн} - гадаргын налуу тооцох коэффициент K _{ца} -цаг ашиглалтын коэффициент t _м -мөчлөгийн хугацаа K _с -сийрэгжилтийн коэффициент	$Q = 3600 * 16 * 1.25 * 0.9 / 2 * 60 * 1.3 = 702$ м ³ /цаг
Мөчлөгийн хугацаа	$t_{\text{м}} = t_{\text{ач}} + t_{\text{ач.я}} + t_{\text{б}} + t_{\text{х.я}}$ t _{ач} -ачих хугацаа t _{ач.я} -ачаатай явах хугацаа t _б -тараах хугацаа t _{х.я} -хоосон явах хугацаа	$t_{\text{м}} = 0.5 + 0.5 + 0.5 + 0.5 = 2$
Нийт ажиллах цаг	$T = V_i / Q * K_{\text{ца}}$ цаг ашиглалтын коэффициент	$T = 20670.0 / 702 * 0.9 = 26.5$ цаг

Түлш, ШТМ-ын зардал	$C_{дт} = T * T_{ц} * 1.15 * P_{дт}$ цагт зарцуулах түлшний норм $P_{дт}$ -1л түлшний үнэ	$T_{ц}$ -	$C_{дт} = 26.5 * 60 * 3530 = 5\ 612$ 700мян.төг
Сэлбэг	$C_{сэ} = XO_{бульд} * K * T / T_k$ бульдозерийн үнэ тооцох хувь хэмжээ 1% T_k -жилд ажиллах нийт хугацаа	$XO_{бульд}$ - К-сэлбэг	$C_{сэ} = 1021000 * 0.0010 * 26.5 / 2400 = 1$ 1.2 мян.төг
Элэгдэлийн зардал	$C_{эхш} = XO_{бульд} * H_3 * T / T_k$ ЭХШ-ийн норм 10%	H_3 -	$C_{эхш} = 1021000 * 0.01 * 123.4 / 2400 = 1$ 11 мян.төг
Нийт зардал	$C_{нийт} = 5612700 + 11.1 + 111 = 5\ 612\ 822.1$ мян.төг		
1м ³ шимт хөрс тараах ажлын өөрийн өртөг	ЭЗЭЛХҮҮН: $V_{хөрс.тар} = C_{нийт} / V_{шх}$		$V_{хөрс.хуу} = 5612822.1 / 20670.0 = 271.5$ мян.төг буюу 271.5төг/м ³

Шимт хөрсийг ачиж, тээвэрлэн тараах үеийн зардлын дүн:

Нийт: 7 201 358.4 + 230 + 12729.0 = 7 214 317.4мян.төгрөг болж байна.

Нийт техникийн нөхөн сэргээлтийн ажилд:

Ашиглагдсан орон зай, ухаш болон овоолгын гадаргуу хэвгийжүүлэн тэгшлэх зардал Шимт хөрсийг ачиж, тээвэрлэн тараах үеийн зардал

Нийт: 7 214 317.4 + 5612822.1 = 12 827 139.5мян.төгрөг

3.1.2. Техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлын фото зураг

Зураг №.15 Техникийн нөхөн сэргээлт /дотоод овоолгоор дүүргэлтийн ажил хийгдэж байна./

Биологийн нөхөн сэргээтийн төлөвлөгөөний биелэлт

Зураг №.16 Шимт хөрсийг тараан буулгасны дараа

Зураг № 17 Автогрейдер болон бульдозероор хэлбэржүүлэлтийн ажил явагдаж байна.

Зураг №.18 Автогрейдер, Бульдозероор тэгшилж хэвгийжүүлэн биологийн нөхөн сэргээлт хийхэд бэлэн болсон талбай.

3.2. Биологийн нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт

Уул уурхайн нөхөн сэргээлт буюу Биологийн нөхөн сэргээлтийг хийхдээ Монгол Улсад мөрдөгдөж байгаа “Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах техникийн ерөнхий шаардлага” MNS 5918:2008 стандарт болон бусад холбогдох хууль, журам, стандартуудыг баримтлан хийж гүйцэтгэж байна.

2025 онд биологийн нөхөн сэргээлтийг нийт 5.3 га талбайд хийж гүйцэтгэн ургамалжуулсан.

Биологийн нөхөн сэргээлтэнд буурцагт болон үет (Сибирь хүцэнгэ, Царгас, Соргүй согоовор, Шүдлэг хошоон, Ерхөг, Судан) зэрэг бэлчээрийн олон наст ургамалуудын үрийг уул уурхайн нөхөн сэргээлтэд тариалах үрийн норм, стандартын дагуу тариалж, ургуулаад байна.

Биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн болон ургалтын үе шат харуулсан фото зургийг хавсралт хэсгээс үзнэ үү.

Биологийн нөхөн сэргээлтийн зардал

$$З_{ур} = S_{НС} * Н_{ур} * Р_{ур} + З_{ц} * Т * N + З_{ТЕХ}$$

Тайлбар, бодолт

З_{ур} - Олон наст ургамалын үрээр ургамалжуулах ажлын зардал,

S_{НС} - Биологийн нөхөн сэргээлт хийх нийт талбай, га,

Н_{ур} - 1.0 га талбайд шаардлагатай ургамалын үрийн норм, кг,

Р_{ур} - 1.0 кг ургамалын үрийн зах зээлийн үнэ, төг,

З_ц - 1 ажилчны нэгж хугацааны цалин, мян.төг,

Т - Ургамалжуулах ажлыг хийж гүйцэтгэх хугацаа, хоног,

N - Ургамалжуулах ажилд ажиллах хүний тоо,

З_{ТЕХ} - Техникийн зардал, мян.төг

$$З_{ур} = S_{НС} * Н_{ур} * Р_{ур} + З_{ц} * Т * N + З_{ТЕХ} = 5.3 * 95 * 18.0 + 85.0 * 2 * 2 + 1200.0 = + 320000 + 1200000 = 9\ 063\ 000 + 340000 + 1200000 = 10\ 603\ 000 \text{ мян.төг}$$

Биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн зардлын дүн : 10 603 000 мян.төгрөг болсон.

3.3. Биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн фото зураг

Зураг №. 19 Бэлчээрийн олон наст ургамал царгас, шүдлэг хошоон,сибирь хүцэнгэ, соргүй согоовор, ерхөг зэрэг ургамлын үрүүдийг холив.

Зураг №20 Бэлчээрийн олон наст ургамал царгас, шүдлэг хошоон,сибирь хүцэнгэ, соргүй согоовор зэрэг ургамлын үрийг гар болон үрлэгчээр тариалах ажил явагдаж байна.

Зураг №21. Үрлэгчээр тарьсны дараах ургалтын үеийн зураг

Зураг 22. Биологийн нөхөн сэргээлт хийснээс хойш 50 хоногийн дараа

“Газарчандмань” ХХК-тай тогтмол хамтран ажиллаж мониторингийн судалгаа хийлгэж, байгаль орчны мэргэжлийн зөвлөгөө авч ажиллаж байна.

Биологийн нөхөн сэргээлтэнд тариалсан буурцагт болон үет (Сибирь хүцэнгэ, Царгас, Соргүй согоовор, Шүдлэг хошоон, Судан) зэрэг бэлчээрийн олон наст ургамалуудын ургалтын хувь 70-90%-тай байна.

Зураг №.23 Хяналт шинжилгээний мэргэжилтэн нар ирж мониторингийн судалгааг хийв.

БҮЛЭГ 4. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Бумбат-1 , Бумбат-2 нэртэй “Бага наймган хөндийн”-ы алтны шороон ордын 2022 оны Байгаль Орчны Менежментийн төлөвлөгөөнд дүйцүүлэн хамгаалахаар Заамар сумын байгаль орчны хариуцсан улсын байцаагчийн зөвлөсөний дагуу 3.4 га техникийн нөхөн сэргээлтийн ажил төлөвлөсөн. Төв аймгаас зөвшөөрөл авч техникийн нөхөн сэргээлт хийх газрыг заалгаж Төв аймгийн Заамар сум Хайлааст багийн нутагт байрлах 364 га /нинжа нарын ухаж эвдрэлд оруулсан/ газарт техникийн нөхөн сэргээлтийг хийсэн.

Зураг 24. Дүйцүүлэн сэргээсэн газар

Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөнд тусгасан тус газарт техникийн нөхөн сэргээлтийг бульдозер, экскаватор техникийн хослолоор хийгдсэн бөгөөд ухагдсан газрыг нөхөн дүүргэх овоолсон хөрсийг тараах зэрэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн. Уг техникийн нөхөн сэргээлтийн зардлыг аргачлалын дагуу тооцоолон гаргалаа.

Ашиглагдсан орон зай, ухаш болон овоолгын гадаргуу хэвгийжүүлэн тэгшлэх.

Хүснэгт №.8 Дүйцүүлэн хамгаалах талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн зардал

Зардлын нэр	Томьёо	Тайлбар, бодолт
Хэлбэржүүлэлт хийх ажлын хэмжээ	$\sum V_i = S_i \cdot h \cdot k_c$	$\sum V_i = 3.4 \cdot 10\,000 \cdot 0.5 \cdot 1.3 = 22100 \text{ м}^3$
Нийт ажиллах цаг	$T = V_i / Q \cdot K_{ца}$ $K_{ца}$ -цаг ашиглалтын коэффициент	$T = 22100 / 702 \cdot 0.9 = 28.3 \text{ цаг}$
Түлш, ШТМ-ын зардал	$C_{дг} = T \cdot T_{ц} \cdot 1.15 \cdot P_{дг}$ $T_{ц}$ -цагт зарцуулах түлшний норм $P_{дг}$ -1л түлшний үнэ	$C_{дг} = 28.3 \cdot 50 \cdot 3530 = 4\,994\,950 \text{ мян.төг}$
Сэлбэг	$C_{сз} = X_{обульд} \cdot K \cdot T / T_k$ $X_{обульд}$ -бульдозерийн үнэ K -сэлбэг тооцох хувь хэмжээ 1% T_k -жилд ажиллах нийт хугацаа	$C_{сз} = 1021000.0 \cdot 0.001 \cdot 28.3 / 120 = 24.07 \text{ мян.төг}$
Цалингийн зардал	$C_{ц} = T \cdot Ц_{ц}$ $Ц_{ц}$ -Цалингийн нийт зардал $Ц_{ц}$ -Машинист, жолоочийн, цагийн тарифт, цалин, мян.төг	$C_{ц} = 24.07 \cdot 11500 = 276\,903 \text{ мян.төг}$
Нийт зардал	$C_{нийт} = 4994950 + 276903 + 24.07 = 5\,271\,877.07 \text{ мян төг}$	
1м ³ хэлбэржүүлсэн хөрсний өртөг зардал төгрөг	ЭЗЭЛХҮҮН: $V_{хөрс.хуу} = C_{нийт} / V_{шх}$	$V_{хөрс.хуу} = 5271877.07 / 28300 = 186.2 \text{ мян.төг}$

Техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн 5 га талбайн гадаргууг хэвгийжүүлэх **28300 м³** эзэлхүүн хөрсийг сийрэгжүүлэн хэвгийжүүлэн тэгшлэх үеийн зардлын дүн **5 271 877.07** төгрөг болж байна.

БҮЛЭГ 5. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Бумбат-1, Бумбат-2 нэртэй “Бага наймганы хөндийн” алтны шороон ордын 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд нүүлгэн шилжүүлэх болон нөхөн олговор олгох талаар тусгагдаагүй болно. Энэ үйл ажиллагааны жил нүүлгэн шилжүүлэх болон нөхөн олговор олголт хийгдээгүй болно.

БҮЛЭГ 6. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Бумбат-1, Бумбат-2 нэртэй “Бага наймганы хөндийн” алтны шороон ордод 2025 оны үйл ажиллагааны явцад түүх соёл, шинжлэх ухааны дурсгалт зүйлс, археологи, палеонтологи зэрэг дурсгалт зүйлс илрээгүй болно.

БҮЛЭГ 7. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

2025 онд байгаль орчинд үзүүлсэн сөрөг нөлөөлөл болон учруулсан хохирол осол эрсдэлгүй ажилласан. Хаягдал тос болон тос шатахуун асгаралтын үед авах арга хэмжээний талаар, хог хаягдлыг ангилан ялгах, галын аюулын талаар, хэрхэн галыг унтраах зэрэг сургалтийг, мөн Ковидын үед халдвар хамгаалалтын дэглэмийг сахиx, халдварт өвчний үед зохион байгуулав. Сөрөг нөлөөлөл үзүүлж болзошгүй үйл ажиллагаа бүрт хяналт тавьж ажиллаа.

Хүснэгт №.9 Осол эрсдэлийн менежментийн хүрээнд хийгдсэн ажлууд

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, мян. төг	Нийт зардал, мян. төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Тос гоожилт асгаралт нэвчилт гарах үед	Тос шатахуун асгаралтын үед авах яаралтай арга хэмжээний талаар ажилчидад сургалт орох, асгаратын иж бүрдлийг бэлэн байлгах	Ар наймганы уурхайн ажилчид	2	-0 2	400.0	05,10 сард	ХАБЭА Дүрэм болон байгаль орчны журам баримтална. Асгаралтын журмаа танилцуулах
2	Галын аюулгүй байдал, гал гарсан үед авах арга хэмжээ	Галын аюулгүй байдал, гал гарсан үед хорыг хэрхэн зөв ашиглах талаар сургалт, галын бүлэг хувцас хэрэгслээр хангах	Ар наймганы уурхайн ажилчид	2	2	500.0	05,10 сард	ХАБЭА Дүрэм болон байгаль орчны журам баримтална.
Нийт						1900.0		

Зураг 25. Тос масло асгарсан тохиолдолд тухай бүр авч цэвэрлэдэг.

Зураг №. 26 галын аюулгүй байдал сургалт орж байгаа нь

7.1 Химийн бодисын эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

Хөрсийг химийн бодисоор бохирдуулах, шатах тослох материалыг ил задгай асгахгүй байх зэрэгт анхаарч ажилласан. Шатах тослох материал хадгалах, засвар хийх талбайг үер, галын аюулд өртөхөөргүй газарт сонгон байрлуулж, санамсаргүй тохиолдлоор асгарахаас урьдчилан сэргийлж элс хайргаар хучилт хийж, тусгай тэмдэг тэмдэглэгээг байрлуулсан.

Мөн нефтийн бүтээгдэхүүн нь органик нэгдлүүдийн нийлмэл бөгөөд хөрсөнд нэвчсэн тохиолдолд түүний гүнд ихээхэн хэмжээний бохирдлыг бий болгон удаан хугацаагаар хадгалагддаг онцлогтой. Ингэж бохирдсон хөрсийг хуулан авч тусгаарлагч гадаргуу дээр овоолон 18-20%-ийн хлораминий уусмалаар бороожуулан ариутгаж эсхүл бууц элс хольж асган саармагжуулалт хийдэг.

Зураг №. 27 ШТМатериалыг битүүмжлэлтэй саванд хадгалж байгаа нь, хаягдал тос тосны савыг тусгай цэгт хадгалдаг.

Бумбат-1, Бумбат-2 нэртэй “Бага наймганы хөндийн” алтны шороон ордын алт агуулсан баяжмалыг олборлон баяжуулахад усаар угаан хүндийн хүчний буюу гравитацийн аргаар баяжуулдаг учир ямар нэгэн химийн бодис хэрэглэх шаардлагагүй болно.

БҮЛЭГ 8. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Тус уурхайн үйл ажиллагаанаас технологийн болон ахуйн хэрэгцээний хаягдал гарсан. Ахуйн шингэн болон хатуу хог хаягдлыг ялган ангилж Заамар сумын Хайлааст багын хогийн цэгт хаядаг.

Хүснэгт №.10 Хог хаягдлыг менежментээр хийгдсэн ажлууд

Д.д	Хог хаягдлын талаар хийгдсэн ажлууд	Хариуцах эзэн	Шалгуур үзүүлэлт
1	Ахуйн шингэн болон хатуу хог хаягдал хаях цэгээ Заамар сумын засаг даргаар тогтоолгосон.	Компанийн захирал	Заамар сумын засаг дарга, БОХУБ-гчтай хог хаягдлын гэрээ байгуулсан.
2	Ахуйн хог хаягдлаа өөрийн техник тоног төхөөрөмж ашигласан.		Тийм
3	Ахуйн шингэн болон хатуу хог хаягдлыг ялган ангилж Заамар сумын Хайлааст багын хогийн цэгт хаяж байсан.	Уурхайн дарга Байгаль орчны ажилтан	Хайлааст багын хогийн цэгт хаяж байна.
4	Уурхайн засварын цехээс гарах ашигласан тос маслыг тусгай саванд төвлөрүүлж байна.		Уурхайгаас гарсан хаягдал тос маслыг тусгай саванд ялгаж хураан хөдөө аж ахуйн болон хоёдогч түүхий эд ашигладаг компанид нийлүүлдэг.
5	Шингэн хаягдал хөрс болон гүний усыг бохирдуулж байгаа эсэхийг шалгаж биологийн болон химийн шинжилгээ хийлгэсэн.		Орчны хяналт шинжилгээг 05,08 сард хийлгэсэн.
6	Уурхайн ажилчидад: Улаанбаатараас уурхай болон Заамар сумруу зорчих зам дагуу хог хаяхгүй байх сургалт явуулсан.		Сургалт явуулж, сурталчилан таниулсан.
7	Зуны улиралд хогийн сав болон ажилчдын амьдрах байр гал тогоонд хортон шавьжийн ариутгал халдваргүйжүүлэлт хийж байсан.		ХАБЭА-н ажилтан, Уурхайн эмч, Диспетчер, Байгаль орчны мэргэжилтэн нар хамтран хийж гүйцэтгэж байна.
8	Ахуйн бохир ариутгах, халдваргүйжүүлэх, задлах бодис худалдаж авч хэрэглэж байна.		Улаанбаатар хотоос ханган нийлүүлж байна.
9	Уурхайн хотхонд мод болон нүүрс ашигласан болно. Ихэнх хугацаанд цахилгаан хэрэглэдэг.		Гарсан үнсийг хогийн цэгт хаяв.
10	Дахин ашиглагдах түүхий эдийг ялган тушаасан.		Дахин ашиглах түүхий эдийг ялган ангилж авдаг.

Зураг №.28 Тамхи татах цэгийг ариун цэврийн байгууламжийн хажууд байгуулав.

8.1. Шингэн хог хаягдал

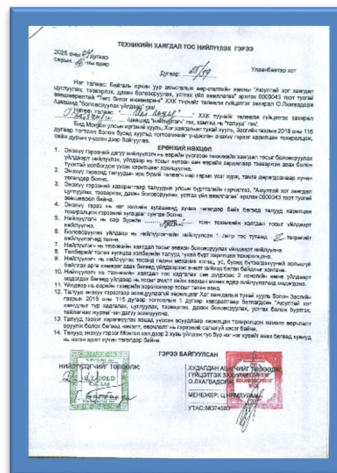
Уурхайн хүнд даацын машин механизмын засвар үйлчилгээ хийгдсний дараагаар сольсон тос масло, шүүр, ахуйн хэрэглээний бохирын ус гэх мэт хаягдал гарна. Техникийн засвар үйлчилгээг хийхдээ шингэнийг зориулалтын саванд тосж аван, шүүлтүүрийг хатуу хог хаягдал буюу төмрийн хаягдалд тусад нь байрлуулсан.

Шингэн хаягдал буюу тос маслыг зэрэгийг битүүмжтэй саванд хийж хадгалан “АЛТАН

Зураг №.27 Ашигласан тос маслыг дахин боловсруулах эрх бүхий байгууллагад хүлээлгэн өгч байна.

ОРШИХУЙ ГРУПП” ХХК- ийн хаягдал тос дахин боловсруулах үйлдвэрт 2022 онд 15.0 тонн хаягдал тосыг нийлүүлсэн байна.

Бусад хог хаягдлыг төвлөрсөн цэгт зохих журмын дагуу дарж булах арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлсэн. Үүнээс гадна бие засах газрын битүүмжлэлийг сайн хийж, тогтмол ариутгал цэвэрлэгээ хийх арга хэмжээг авч ажилласан.

Зураг №29 хаягдал тосоо хүлээлгэн өгч байна. Мөн хаягдал тосны гэрээ

8.2. Хатуу хог хаягдал

Уурхайн механик цех, токарийн суурь машин, засвар үйлчилгээ хийгдсэн машин механизмаас гарах хатуу хог хаягдлууд орно. Иймд уулын тоног төхөөрөмж, засварын газар болон үйлдвэрлэлийн үүсэлтэй металл хаягдлыг тусгай талбайд хашлага хийн цуглуулж, тээвэрлэн борлуулахад бэлтгэн хураасан.

Засвар үйлчилгээ хийх талбай, хатуу хог хаягдлыг хураах цэгийн байршлын зураг

Зураг №30 Засварын талбай

Зураг №31 Энгийн хог хаягдал түр хадгалах цэг

Зураг №32 Энгийн хог хаягдал түр хадгалах цэг, хайлааст баг хуванцар авах цэгт тушаадаг.

Зураг №.33 Засвар техникийн хэсгээс гарсан хог хаягдлыг ангилан ялгаж түүхий эд авах цэгт тушаадаг/улаанбаатарт/.

БҮЛЭГ 9. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР, ТҮҮНИЙ ҮР ДҮНГ ТАЙЛАГНАХ, ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Захиалагч: "Илт гоулд" ХХК

Шинжилгээ хийлгэсэн байгууллага: "Газарчандмань" ХХК

Орчны хяналт шинжилгээний нэгдсэн хөтөлбөр нь байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний нэг чухал хэсэг байдаг бөгөөд үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа байгаль орчин, нутгийн иргэд, ажиллагсадын амьдрах орчинд хэрхэн нөлөөлж байгаа, үзүүлж буй нөлөөлөл нь зохих стандартад заасан зөвшөөрөгдөх дээд хязгаарт байгаа эсэхийг хянах орчны хяналт шинжилгээний ажлыг хэрэгжүүлэх удирдамж болдог.

Уг ажлын гол зорилго нь үйлдвэрлэлийн сөрөг нөлөөллийн хэмжээ, цар хүрээг бүрэн тодорхойлж хянах, сөрөг нөлөөллийг бууруулах үйл ажиллагаа ямар үр дүнтэй байгааг илтгэх, цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний үндэслэлийг гаргахад оршдог.

“Илт Гоулд” ХХК нь “Орчны Хяналт Шинжилгээний Хөтөлбөр”-ийг “Газарчандмань” ХХК-иар 2025 оны 05, 08-р саруудад 2 удаа хийж гүйцэтгүүлсэн.

Тус орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг байгаль орчин менежментийн төлөвлөгөөнд тусгасны дагуу ус, агаар, ургамал, хөрсний шинжилгээнүүдийг хийсэн. Тус компани нь “Газар зүйн хүрээлэн”-ийн хөрс судлалын лабораторт шинжлүүлсэн байна.

Ашиглалтын үйл ажиллагааны явцад байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсэг тус бүрт үзүүлэх аливаа сөрөг нөлөөлөл, түүнийг хянах хэлбэр, хяналт шинжилгээний зайлшгүй шаардлагатай үзүүлэлтүүд, сорьц дээж авах болон хэмжилт хийх цэгийн байршил, хяналт-шинжилгээ хийх хугацаа, давтамж, шинжилгээний арга аргачлал, шаардагдах зардал, шинжилгээний үр дүнг нэгтгэх, тайлагнах хэлбэр зэргийг орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрт тусгаж ажилласан.

Орчны хяналт шинжилгээний ажлыг хэрэгжүүлэхдээ уурхайн байгаль орчны асуудал хариуцсан ажилтан, хээрийн хэмжилт дээжлэлтийг хийх ба үр дүнг тайлагнахдаа Монгол улсын холбогдох стандарттай харьцуулж үзэх, мэргэжлийн байгууллага, судлаачидтай хамтран ажиллаж зөвлөгөө авах, итгэмжлэгдсэн лабораториудаар шинжилгээ хийлгэх, эрх бүхий субъектээр дүгнэлт гаргуулах хэлбэрээр ажиллаа.

“Газарчандмань” ХХК-ий 2022 онд хийсэн “Байгаль Орчин Хяналт Шинжилгээн”-ий ажлын тайланг хавсаргав.

9.1 Орчны тохижилт болон ногоон байгууламж

Уурхайн үйл ажиллагаа явагдаж эхлэхэд газрын гадаргын хөрс элэгдэлд ордог тул уурхайчдын тосгонд мод, сөөг, цэцэг тарьж, тоос босохоос сэргийлж усжуулалтын системийг хэрэглэн, ажилчид явах тодорхой зурвас замуудыг бий болгож, уурхайн тосгоныг тойруулан хашаа барих зэргээр хөрсний элэгдлээс хамгаалах арга хэмжээнүүдийг тогтмол авч ажиллаж байсан.

Зураг №.34 Уурхайн кемпийн тохижилт

Зураг №.35 Ажилчид мандлын цэцэг суулгаж орчиноо тохижуулав.

Зураг № 36 Уурхайн кемпийн орчны тохижилт

БҮЛЭГ 10. АЙМАГ НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ШААРДЛАГААР БИЕЛҮҮЛСЭН АРГА ХЭМЖЭЭ

“Илт Гоулд” ХХК нь Ашигт малтмалын тухай, Байгаль орчны тухай, Газрын хэвлийн тухай зэрэг уул уурхайн салбарт мөрдөгдөж байгаа хуулиуд, холбогдох журам, стандартуудыг баримталж уул уурхайн салбарт үйл ажиллагаа явуулж байна.

2025 онд төрийн байгууллагаас ирсэн шаардлага байхгүй өмнөх жилүүдэд ирсэн шаардлагыг цаг тухайд биелүүлж, баримтжуулан холбогдох байгууллагад нь хүргүүлж заавар зөвлөгөөг авч ажилласан. Сум орон нутгийн удирдлагаас ирсэн хүсэлтэд гар бие оролцсон байна. Үүнд: Хайлааст баг зам засвар/халзангын даваа/, усалгааны ажил.

БҮЛЭГ 11. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН БИЕЛЭЛТ

Бумбат-1, Бумбат-2 нэртэй “Бага наймганы хөндийн” алтын шороон ордын байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу үйл ажиллагаандаа технологийн сахилга батыг чанд баримтлаж, аваар осолгүй ажиллах талаар байнга анхаарал тавихыг уурхайн дарга болон ИТА-чид хариуцаж ажилласан.

Тухайн жилийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлсэн удирдлага зохион байгуулалтын ажлын зардал

Хүснэгт №.11 БО-ны менежментийн төлөвлөгөөг танилцуулсан зардал

№	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	1 дэх жил	Зардал. төг	Хариуцагч
		Нийт зардал		
1	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам тогтоож мөрдүүлсэн болно.	Төслийн хугацаанд	Дотоод төлөвлөлтөөр	Уурхайн дарга
2	Байгаль орчныг хамгаалах, үйлдвэрлэлийн осол, гал түймэр, усны аюул мэтийн гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлж, осол гарсан тохиолдолд шуурхай хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах талаар 1 жилд 2 удаа сургалт сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулсан.	2. 9саруудад	250000төг х 2 удаа =500000	Уурхайн дарга
3	Байгаль орчны хяналт шинжилгээний тайлан /“Газарчандмань” ХХК/	05,08 сард	2 500 000	Байгаль орчны мэргэжилтэн
Нийт		3 000 000.0 төг		

БҮЛЭГ 12. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ

Хүснэгт №.12 БОМТ-ний төлөвлөгөөний тайланг хэлэлцүүлсэн хуваарь

Хугацаа	Олон нийтэд тайлагнах, танилцуулах ажлын жагсаалт	Зохион байгуулах хүний албан тушаал
2025 оны 10-р сард	Төв аймгийн Байгаль Орчны Газрын нөхөн сэргээт хүлээн авах комиссад 2022.10.07-нд нөхөн сэргээлтийн талбайгаа хүлээлгэж өгсөн.	Байгаль орчны ажилтан. Ерөнхий инженер Уурхайн дарга

"Бумбат-1,2" нэртэй Бага наймган хөндийн доод хэсгийн алтны шороон ордын 2025 оны байгаль орчны хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлангийн зардлын нэгтгэл.

Хүснэгт №.13 БОМТ-ийн биелэлтийн зардал

Д/д	Зардлын утга	Нийт зардал.мян.төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний зардал	8900000
2	Техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлын зардал	12827139.5
3	Биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлын зардал	10603000
4	Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын зардал	5271877
5	Осол эрсдэлийн менежментээр хийгдсэн ажлын зардал	1900000
6	Удирдлага зохион байгуулалтын болон бусад арга хэмжээ	3000000
Нийт зардлын дүн		42 502 016.5

БҮЛЭГ 13. ДҮГНЭЛТ

“Илт Гоулд” ХХК нь Ашигт малтмалын тухай, Байгаль орчны тухай, Газрын хэвлийн тухай зэрэг уул уурхайн салбарт мөрдөгдөж байгаа хуулиуд, холбогдох журам, стандартуудыг баримталж уул уурхайн салбарт үйл ажиллагаа явуулж байна.

2025 оны “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө”-г хянуулж, батлуулан ажилласан. Уг төлөвлөгөөнд техникийн нөхөн сэргээлтийг 4.0 га талбайд хоосон орон зайн дүүргэлт хийж, хэлбэржүүлж бэлтгэх, биологийн нөхөн сэргээлтээр 4.0 га талбайд бэлчээрийн олон наст ургамалуудын үр тариаг тариалан ургамалжуулж, арчилгаа хамгаалалын ажлуудыг хийхээр тусгасан.

Бумбат-1, Бумбат-2 нэртэй “Бага наймганы хөндийн” алтны шороон ордын хэмжээнд техникийн нөхөн сэргээлтийг 6.8 га талбайд, талбайд биологийн нөхөн сэргээлтийн 5.3 га талбайд тус тус хийж гүйцэтгэлээ. Орчны хяналт шинжилгээний ажлыг “Газарчандмань” ХХК-иар 05 болон 08 сард хийж гүйцэтгүүлж мэргэжлийн заавар зөвлөгөөг авч ажиллаж байна.

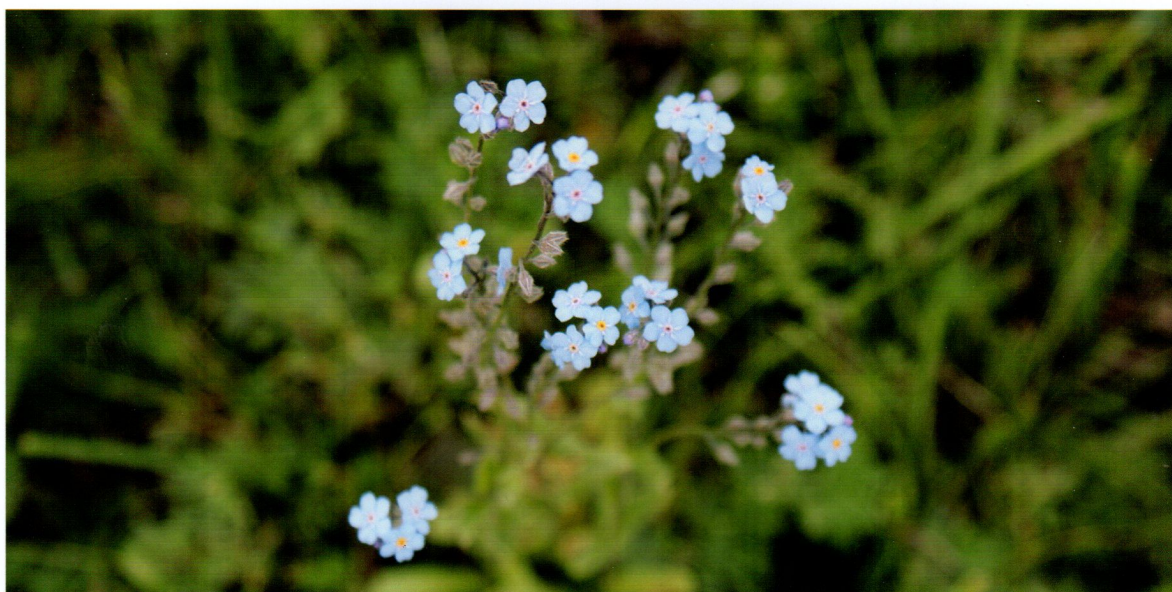
Хөрс, ус, агаарын шинжилгээг 05,08 сард хийлгүүлж. Стандартаас давсан үзүүлэлт байхгүй. Бага зэрэг өсөлттэй байгаа үзүүлэлт шинжилгээний үр дүнд тулгуурлан сөрөг нөлөөллөөс үзүүлж болзошгүй үйл ажиллагаа бүрт хяналт тавьж ажиллаа.

Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтийн ажлыг 3.8-д хийж гүйцэтгэв.

Хаягдал тосыг “Төгс билэг инженеринг” ХХК-ийн хаягдал тос дахин боловсруулах үйлдвэрт/12тн орчим/ хаягдал тос нийлүүлэв.

2025 оны байгаль орчны хамгаалах байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн зардалд нийт **42 502 016.5** төгрөг зарцуулав.

**ТӨВ АЙМГИЙН ЗААМАР СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ “ИЛТ ГОУЛД” ХХК-ИЙН
БАГА НАЙМГАНЫ ХӨНДИЙ” НЭРТЭЙ МҮ-020484, МҮ-19938 ДУГААРТАЙ
АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫН 2025 ОНЫ 5-Р САРЫН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХЯНАЛТ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН ТАЙЛАН**

БОЛОВСРУУЛСАН : “ГАЗАР ЧАНДМАНЬ”ХХК

ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ :

Мөнх

Э.МӨНГӨНТУЯА

**УЛААНБААТАР ХОТ
2025 ОН**

**“Илт Гоулд” ХХК-ийн МҮ-020484, МҮ-19938 ашиглалтын дугаар бүхий
“Бага наймганы хөндий” нэртэй алтны шороон ордын 2025 оны 5 дугаар сарын байгаль
орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр**

МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАСГИЙН ГАЗАР

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ АГЕНТЛАГ
УСНЫ ГАЗАР

**УСНЫ ХЯНАЛТЫН ТӨВ
ЛАБОРАТОРИ**
/ Central laboratory of water inspection /

Улаанбаатар хот, Баянгол дүүрэг, 2-хороо,
Чингунжавын гудамж Утас: 70180075

СОРИЛТЫН ДҮНГИЙН ХУУДАС
/ Test of result /

TL 092
MNS ISO 17025

Захиалагчийн нэр / Customer name: “Илт Гоулд”ХХК

Шинжилгээний тодорхойлолт /Analysis type/	Дээжний дугаар /Test number/	Дээжний хаяг, байршил /Sample location/	Уст цэгийн төрөл /Type of water/	
Цэвэр усны хими	663	Төв аймаг, Заамар сум, Ундны ус	Гүний худаг	-

Дээжний хэмжээ /Quantity of sample/	Дээж хүлээн авсан огноо /Receiving date/	Шинжилсэн огноо /Analyzing date/	Хэвлэсэн огноо /Printed date/	Техникийн шаардлага /Technical requirements/
1.5л/1.5l	2025.05.12	2025.05.27	2025.06.02	MNS 0900:2018

№	Үзүүлэлт /Parameters/	Шинжилэх аргын стандарт /Test method/	Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ /Technical specification/	Үр дүн / Test result/
1	pH-Усны орчин /Hydrogen ions/	MNS ISO 10523-2001	6.5-8.5	7.55
2	Цахилгаан дамжуулах чанар, мСм/см /Electrical conductivity/	MNS ISO 7888:1999	<1.0	0.86
3	Карбонат, (CO ³⁻) мг/л /Carbonate ion, mg/L	MNS ISO 9963-1:2005	-	0.10
4	Гидрокарбонат, (HCO ³⁻) мг/л /Hydrocarbon ion, mg/L	MNS ISO 9963-1:2005	-	256.20
5	Ерөнхий хатуулаг, мг-экв/л /Total hardness, mg-eq/L	MNS ISO 6059:2005	<7.0	6.80
6	Кальци, (Ca ²⁺) мг/л /Calcium ion, mg/L	MNS 1097:2023	<100.0	86.17
7	Магни, (Mg ²⁺) мг/л /Magnesium ion, mg/L	MNS 1097:2023	<30.0	30.40
8	Хлорид, (Cl ⁻) мг/л /Chloride ion, mg/L	MNS ISO 9297:2005	<350.0	64.52
9	Хуурай үлдэгдэл, мг/л /TDS, mg/L	MNS 4423:1997	<1000.0	507.00
10	Сульфат, (SO ⁴⁻²) мг/л /Sulfate ion, mg/L	MNS 6271:2011	<500.0	95.17
11	Нитрат, (NO ³⁻) мг/л /Nitrate ion, mg/L	MNS ISO 7890-3:2001	<50.0	0.30
12	Нитрит, (NO ²⁻) мг/л /Nitrite ion, mg/L	MNS 4431-2005	<1.0	0.00
13	Аммоний, (NH ⁴⁺) мг/л /Ammonia ion, mg/L	MNS 1097:2023	<1.5	0.07
14	Төмөр, (Fe ³⁺) мг/л /Ferrium ion, mg/L	MNS 4430:2005	<0.3	0.02
15	Натри +Кали, (Na ⁺ , K ⁺) /Sodium+Potassium ion, mg/L	MNS 1097:2023	<200	27.77

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн /Test performed by/:

Химич /Chemist/: Ө.Энхбаясгалан /Enkhbayasgalan. U/

Хянасан /Approved/:

Лабораторийн эрхлэгч /Head of laboratory/: Д.Урантэс /Urantes.D /
Хуудас/ page: 1/1

Сорилтын дүнгийн хуудас нь тухайн сорьцонд хамаарна. /The test result report is applicable to the sample/
Сорилтын лабораторийн зөвшөөрөлгүйгээр хуулбарлахыг хориглоно. /It is prohibited to reproduce the results without laboratory authorization/

**“Илт Гоулд” ХХК-ийн МҮ-020484, МҮ-19938 ашиглалтын дугаар бүхий
“Бага наймганы хөндий” нэртэй алтны шороон ордын 2025 оны 5 дугаар сарын байгаль
орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр**

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ АГЕНТЛАГ
УСНЫ ГАЗАР

**УСНЫ ХЯНАЛТЫН ТӨВ
ЛАБОРАТОРИ**
/Central laboratory of water inspection/

Улаанбаатар хот, Баянгол дүүрэг, 2-хороо,
Чингүнжавын гудамж Утас: 70180075

СОРИЛТЫН ДҮНГИЙН ХУУДАС
/Test of result/

TL 092
MNS ISO 17025

Захиалагчийн нэр /Customer name/: “Илт Гоулд” ХХК

Шинжилгээний тодорхойлолт /Analysis type/	Дээжний дугаар /Test number/	Дээжний хаяг, байршил /Sample location/	Уст цэгийн төрөл /Type of water/	
Цэвэр усны микробиологи	№ 663	Төв аймаг, Заамар сум, Ундны ус	Гүний худаг	-

Дээжний хэмжээ /Quantity of sample/	Дээж хүлээн авсан огноо /Receiving date/	Шинжилсэн огноо /Analyzing date/	Хэвлэсэн огноо /Printed date/	Техникийн шаардлага /Technical requirements/
1.5 л / 1.5л /	2025.05.12	2025.05.12-05.16	2025.05.16	MNS 0900:2018

№	Шинжилсэн үзүүлэлт, хэмжих нэгж /Parameters/	Шинжилгээний аргын стандарт /Test method/	*ЗДХ /Technical specification/	Үр дүн /Test result/
1	Нийт нянгийн тоо- /Total number of microorganisms/ Colony-Forming Unit, CFU	MNS ISO 6222:1998	<100	0
2	Гэдэсний бүлгийн савханцар, халуунд тэсвэртэй гэдэсний бүлгийн савханцар /Coliforms organisms, Thermotolerant coliform organisms and E.coli/	MNS (ISO) 9308-2:1998	Илрэхгүй Undetect	Илрээгүй Undetected
3	Гэдэсний бүлгийн эмгэг төрөгч бичил биетэн- Salmonella, Shigella /Pathogenic organisms- Salmonella, Shigella/	MNS ISO 6579-1:2020	Илрэхгүй Undetect	Илрээгүй Undetected
4	Сүльфид задлагч агааргүйтэн -Cl.perfringens /Sulfide-reducing anaerobes- Cl.perfringens/	MNS ISO 6461-1:1999	Илрэхгүй Undetect	Илрээгүй Undetected
5	Псевдомонас аерогиноза-IPseudomonas aeruginosa/	MNS 6546:2015	Илрэхгүй Undetect	Илрээгүй Undetected

* ЗДХ- Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн /Test performed by/:
Микробиологич /Microbiologist/.....

Д.Оюунтуяа /Oyuntuya.D.MSc/

Хянасан /Approved/:

Лабораторийн эрхлэгч /Head of laboratory/.....

Д. Урантэс /Urantes.D/

Хуудас/ page: 1/1

Сорилтын дүнгийн хуудас нь тухайн сорьцонд хамаарна. /The test result report is applicable to the sample/
Сорилтын лабораторийн зөвшөөрөлгүйгээр хуулбарлахыг хориглоно. /It is prohibited to reproduce the results without laboratory authorization/

**“Илт Гоулд” ХХК-ийн МҮ-020484, МҮ-19938 ашиглалтын дугаар бүхий
“Бага наймганы хөндий” нэртэй алтны шороон ордын 2025 оны 5 дугаар сарын байгаль
орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр**

**“НАРТ ШУУН КОНСАЛТИНГ” ХХК
ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ**

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Баянгол
дүүрэг, 6-р хороо, 69 байр-1 ЗК 17024 III/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836,
E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 25/05-27/-5

Захиалагч: “Илт гоулд” ХХК
Дээж авсан цэг: Төв аймаг Заамар сум МҮ-004412 Алтны шороон орд
Сорьц авсан огноо: 2025 оны 05 сар 13 өдөр
Уст цэгийн төрөл: Цэвэр нуурын ус N48.18.10,4 E104.27.19,6
Харилцах утас:
Аргын стандарт: MNS4943:2015

1. Ерөнхий үзүүлэлтүүд

Катион	1 дм ³			Анион	1 дм ³		
	мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%		мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%
Ca ⁺⁺	64.00	3.19	50.87	CO ₃ ⁻	0.00	0.00	0.00
Mg ⁺⁺	30.00	2.47	39.31	HCO ₃ ⁻	228.00	3.74	44.72
Fe	0.00	0.00	0.00	Cl ⁻	56.00	1.58	18.91
K ⁺	2.00	0.05	0.82	SO ₄ ⁻	142.00	2.96	35.41
Na ⁺	13.00	0.57	9.01	NO ₃ ⁻	5.00	0.08	0.97

Анион катионуудын нийлбэр:
(Σ_{А+К} 628 мг/л
HCO₃-ийн хагасыг хассан анион,
катионуудын нийлбэр: 514 мг/л
Физик үзүүлэлтүүд
Өнгө: 0-өнгөгүй
Үнэр: 0-үнэргүй
Булингар: Булингаргүй

Тунгалаг: Тунгалаг
Хуурай үлдэгдэл, мг/л: 324 ppm
Ерөнхий хатуулаг: 5.66 мг-экв/л
/ бага хатуулагтай ус /
Урвалын орчин: pH- 8.26
Цахилгаан дамжуулах чадвар:
EC -0.806 ds/m
TDS: 445 ppm

2. Бохирдлын үзүүлэлтүүд

д.д	Үзүүлэлтийн нэр	Хэмжих нэгж	Хэмжилтийн дүн	Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
1	Усны температур	°C	19.0	20
4	Жинлэгдэх бодис /умбуур бодис/	мг/л	0.00	30
17	Зэс /Cu/	мг/л	0.04	1
18	Зөөлөн цагаан /Кадми /Cd/	мг/л	0.00	0.03
23	Никель /Ni/	мг/л	0.00	0.2
28	Хартугалга /Pb/	мг/л	0.33	0.1
29	Нийт хром /Cr/	мг/л	0.00	0.3
33	Цайр /Zn/	мг/л	0.00	3
44	Гэдэсний бүлгийн эмгэг төрөгч нян	-	илрээгүй	1 мл-т илрэхгүй

Жич: усны сорьцыг шороон ордын байгууллага хувь хүн харууцан гүйцэтгэсэн болно.

ЗАДЛАН ШИНЖЛЭГЧ: *С.Нямдаш* С.НЯМДАШ MSc
ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ: *Т.Солонго* Т.СОЛОНГО Ph.D, Дэд проф.

2025 ОНЫ 05 САРЫН 27

5

**“Илт Гоулд” ХХК-ийн МҮ-020484, МҮ-19938 ашиглалтын дугаар бүхий
“Бага наймганы хөндий” нэртэй алтны шороон ордын 2025 оны 5 дугаар сарын байгаль
орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр**

**“НАРТ ШҮҮН КОНСАЛТИНГ” ХХК
ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ**

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Баянгол
дүүрэг, 6-р хороо, 69 байр-1 ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836,
E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 25/05-27/6

Захиалагч: “Илт гоулд” ХХК

Дээж авсан цэг: Төв аймаг Заамар сум МҮ-004412 Алтны шороон орд

Сорьц авсан огноо: 2025 оны 05 сар 13 өдөр

Уст цэгийн төрөл: Бохир нуурын ус

Харилцах утас:

Аргын стандарт: MNS4943:2015

1. Ерөнхий үзүүлэлтүүд

Катион	1 дм ³			Анион	1 дм ³		
	мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%		мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%
Ca ⁺⁺	50.00	2.50	40.62	CO ₃ ⁻	0.00	0.00	0.00
Mg ⁺⁺	36.00	2.96	48.22	HCO ₃ ⁻	228.00	3.74	42.09
Fe	0.00	0.00	0.00	Cl ⁻	66.00	1.86	20.97
K ⁺	3.00	0.08	1.25	SO ₄ ⁻	152.00	3.17	35.67
Na ⁺	14.00	0.61	9.91	NO ₃ ⁻	7.00	0.11	1.27

Анион катионуудын нийлбэр:

(Σ_{A+K} 556 мг/л

HCO₃-ийн хагасыг хассан анион,

катионуудын нийлбэр: 442 мг/л

Физик үзүүлэлтүүд

Өнгө: 0-өнгөгүй

Үнэр: 0-үнэргүй

Булингар: Булингаргүй

Тунгалаг: Тунгалаг

Хуурай үлдэгдэл, мг/л: 329 ppm

Ерөнхий хатуулаг: 5.46 мг-экв/л

/ бага хатуулагтай ус /

Урвалын орчин: pH- 8.24

Цахилгаан дамжуулах чадвар:

EC -0.811 ds/m

TDS: 447 ppm

2. Бохирдлын үзүүлэлтүүд

д.д	Үзүүлэлтийн нэр	Хэмжих нэгж	Хэмжилтийн дүн	Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
1	Усны температур	°C	19.0	20
4	Жинлэгдэх бодис /умбуур бодис/	мг/л	0.00	30
17	Зэс /Cu/	мг/л	0.024	1
18	Зөөлөн цагаан /Кадми /Cd/	мг/л	0.00	0.03
23	Никель /Ni/	мг/л	0.00	0.2
28	Хартугалга /Pb/	мг/л	0.48	0.1
29	Нийт хром /Cr/	мг/л	0.00	0.3
33	Цайр /Zn/	мг/л	0.004	3
44	Гэдэсний бүлгийн эмгэг төрөгч нян	-	илрээгүй	1 мл-т илрэхгүй

Жич: усны сорьцыг шинжлүүлсэн байгууллага хувь хүн хариуцан гүйцэтгэсэн болно.

ЗАДЛАН ШИНЖЛЭГЧ:

ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ:

С.НЯМДАШ MSc

Е.СОЛОНГО Ph.D, Дэд проф.

2025 ОНЫ 05 САРЫН 27 6

**“Илт Гоулд” ХХК-ийн МҮ-020484, МҮ-19938 ашиглалтын дугаар бүхий
“Бага наймганы хөндий” нэртэй алтны шороон ордын 2025 оны 5 дугаар сарын байгаль
орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр**

**“НАРТ ШУУН КОНСАЛТИНГ” ХХК
ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ**

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сонгино Хайрхан
дүүрэг, 19-р хороо, ҮЭГ, ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836

E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 25/05-21/7

Захиалагч: **“Илт гоулд” ХХК**

Дээж авсан цэг: **Төв аймаг, Заамар сум, МҮ-021470 алтны шороон орд**

Сорьц авсан огноо: **2025 оны 05 сар 14 өдөр**

Шинжилгээ хийсэн огноо: **05 сарын 21**

Хариуцах утас:

1. ХӨРСНИЙ ХИМИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

№	Дээж авсан гүн, см	pH	Давс, %	ЦДЧ, ds/m	Ялзмаг, %	CaCO ₃ , %	NO ₃ , мг/100г	Солилцох сууриуд, мг- экв/100 г		Шим тэжээлийн элементүүд, мг/100г	
								Ca ²	Mg ²	P ₂ O ₅	K ₂ O
Бага наймган шимт хөрс											
1	0-20	7.94	0.062	0.150	3.27	1.76	0.55	14	18	0.9	14
Дунд наймган шимт хөрс											
2	0-20	8.20	0.054	0.132	3.92	0.00	0.47	18	14	4.7	9

2. ХӨРСНИЙ МЕХАНИК БҮРЭЛДЭХҮҮН

№	Дээж авсан гүн, см	Механик ширхэгүүд, % ширхэгийн хэмжээ, мм						
		1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
Бага наймган шимт хөрс								
1	0-20	2.2	56.5	19.5	9.8	5.8	6.2	21.8
Дунд наймган шимт хөрс								
2	0-20	0.5	54.8	21.3	14.3	3.2	5.9	23.4

3. ХӨРСНИЙ ХҮНД МЕТАЛЛЫН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Дээж авсан газар, Газар зүйн байршил	Дээж авсан гүн, см	Cr	Pb	Cd	Zn	Cu	Ni
		мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг
Дээж 1 ШТС	0-20	27.3	1.8	0.0	55.2	19.8	26.0
Дээж 2 засварын талбай	0-20	45.5	5.4	0.0	60.7	30.9	28.0
Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ, MNS 5850:2019							
Элсэрхэг хөрс		60	50	1	100	60	60
Шавранцар хөрс		100	70	1.5	150	80	100
Шаварлаг хөрс		150	100	3	300	100	150

**Харгалзах түвшин * Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цэгийн дээжэнд хамаарна*

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ АРГЫН СТАНДАРТУУД: (Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтүүд
MNS3310:1991, MNS ISO10390, хөрсний механик бүрэлдэхүүн MNS6824:2020, Хүнд металлуудыг -
хаан дарсанд атом шингээлтийн спектрометрээр MNS ISO 11466:2007)

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭГ ГҮЙЦЭТГЭСЭН: *М.Оюун* Х.УУГАНЦЭЦЭГ, С.НЯМДАШ
ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ *М.Оюун* У.СОЛОНГО Ph.D, Дэд профессор

2025 ОНЫ 05 САРЫН 21 19

**ТӨВ АЙМГИЙН ЗААМАР СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ “ИЛТ ГОУЛД” ХХК-ИЙН
БАГА НАЙМГАНЫ ХӨНДИЙ” НЭРТЭЙ МҮ-020484, МҮ-19938 ДУГААРТАЙ
АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫН 2025 ОНЫ 8-Р САРЫН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХЯНАЛТ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН ТАЙЛАН**

**БОЛОВСРУУЛСАН : “ГАЗАР ЧАНДМАНЬ” ХХК
ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ ЭМӨНГӨНТУЯА**

**УЛААНБААТАР ХОТ
2025 ОН**

**“Илт Гоулд” ХХК-ийн МҮ-020484, МҮ-19938 ашиглалтын дугаар бүхий
“Бага наймганы хөндий” нэртэй алтны шороон ордын 2025 оны 8 дугаар сарын байгаль
орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр**

**“НАРТ ШУУН КОНСАЛТИНГ” ХХК
ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ**

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Баянгол
дүүрэг, 6-р хороо, 69 байр-1 ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836,

E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 25/09-05/-6

Захиалагч: “Илт гоулд” ХХК

Дээж авсан цэг: Төв аймаг Заамар сум МҮ-004412

Сорьц авсан огноо: 2025 оны 08 сар 08 өдөр

Уст цэгийн төрөл: Бохир нуурын ус

Харилцах утас:

Аргын стандарт: MNS4943:2015

1. Ерөнхий үзүүлэлтүүд

Катион	1 дм ³			Анион	1 дм ³		
	мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%		мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%
Ca ⁺⁺	46.00	2.30	33.32	CO ₃ ⁻	0.00	0.00	0.00
Mg ⁺⁺	46.00	3.78	54.94	HCO ₃ ⁻	216.00	3.54	51.36
Fe	0.00	0.00	0.00	Cl ⁻	72.00	2.03	29.47
K ⁺	1.00	0.03	0.37	SO ₄ ⁻	58.00	1.21	17.53
Na ⁺	18.00	0.78	11.37	NO ₃ ⁻	7.00	0.11	1.64
Дүн	111.00	6.89	100.00	Дүн	353.00	6.89	100.00

Анион катионуудын нийлбэр:

(Σ_{A+K} 464 мг/л

HCO₃⁻-ийн хагасыг хассан анион,

катионуудын нийлбэр: 356 мг/л

Физик үзүүлэлтүүд

Өнгө: 0-өнгөгүй

Үнэр: 0-үнэргүй

Булингар: Булингаргүй

Тунгалаг: Тунгалаг

Хуурай үлдэгдэл, мг/л: 333 ppm

Ерөнхий хатуулаг: 5.46 мг-экв/л

/ бага хатуулагтай ус /

Урвалын орчин: pH- 8.07

Цахилгаан дамжуулах чадвар:

EC -0.811 ds/m

TDS: 407 ppm

2. Бохирдлын үзүүлэлтүүд

д.д	Үзүүлэлтийн нэр	Хэмжих нэгж	Хэмжилтийн дүн	Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
1	Усны температур	°C	19.0	20
2	Жинлэгдэх бодис /умбуур бодис/	мг/л	0.00	30
3	Ууссан хүчилтөрөгч	%	24.7	-
4	Зэс /Cu/	мг/л	0.00	1
5	Зөөлөн цагаан /Кадми /Cd/	мг/л	0.00	0.03
6	Никель /Ni/	мг/л	0.01	0.2
7	Хартугалга /Pb/	мг/л	0.07	0.1
8	Нийт хром /Cr/	мг/л	0.03	0.3
9	Цайр /Zn/	мг/л	0.003	3
10	Гэдсний бүлгийн эмгэг төрөгч нян	-	илрээгүй	1 мл-т илрэхгүй

Жич: усны сорьцыг шинжлүүлсэн байгууллага хувь хүн хариуцан гүйцэтгэсэн болно.

ЗАДЛАН ШИНЖЛЭГЧ:

ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ:

С.НЯМДАШ MSc

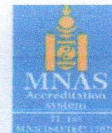
Г.СОЛОНГО Ph.D, Дэд проф.

2025 ОНЫ 09 САРЫН 05 6

**“Илт Гоулд” ХХК-ийн МҮ-020484, МҮ-19938 ашиглалтын дугаар бүхий
“Бага наймганы хөндий” нэртэй алтны шороон ордын 2025 оны 8 дугаар сарын байгаль
орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр**

**“НАРТ ШУҮН КОНСАЛТИНГ” ХХК
ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ**

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Баянгол
дүүрэг, 6-р хороо, 69 байр-1 ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836,

E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 25/09-05/-5

Захиалагч: “Илт гоулд” ХХК

Дээж авсан цэг: Төв аймаг Заамар сум МҮ-004412

Сорьц авсан огноо: 2025 оны 08 сар 08 өдөр

Уст цэгийн төрөл: Цэвэр нуурын ус N48.302982 E104.455856

Харилцах утас:

Аргын стандарт: MNS4943:2015

1. Ерөнхий үзүүлэлтүүд

Катион	1 дм³			Анион	1 дм³		
	мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%		мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%
Ca ⁺⁺	52.00	2.59	40.28	CO ₃ ⁻	0.00	0.00	0.00
Mg ⁺⁺	38.00	3.13	48.52	HCO ₃ ⁻	216.00	3.54	54.97
Fe	0.00	0.00	0.00	Cl ⁻	58.00	1.64	25.41
K ⁺	1.00	0.03	0.40	SO ₄ ⁻	56.00	1.17	18.12
Na ⁺	16.00	0.70	10.80	NO ₃ ⁻	6.00	0.10	1.50
Дүн	107.00	6.44	100.00	Дүн	336.00	6.44	100.00

Анион катионуудын нийлбэр:

(Σ_{А+К} 443 мг/л

HCO₃-ийн хагасыг хассан анион,

катионуудын нийлбэр: 335 мг/л

Физик үзүүлэлтүүд

Өнгө: 0-өнгөгүй

Үнэр: 0-үнэргүй

Булингар: Булингаргүй

Тунгалаг: Тунгалаг

Хуурай үлдэгдэл, мг/л: 303 ppm

Ерөнхий хатуулаг: 5.72 мг-экв/л

/ бага хатуулагтай ус /

Урвалын орчин: pH- 8.17

Цахилгаан дамжуулах чадвар:

EC -0.746 ds/m

TDS: 382 ppm

2. Бохирдлын үзүүлэлтүүд

д.д	Үзүүлэлтийн нэр	Хэмжих нэгж	Хэмжилтийн дүн	Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
1	Усны температур	°C	19.0	20
2	Жинлэгдэх бодис /умбуур бодис/	мг/л	0.01	30
3	Ууссан хүчилтөрөгч	%	25.8	-
4	Зэс /Cu/	мг/л	0.02	1
5	Зөөлөн цагаан /Кадми /Cd/	мг/л	0.00	0.03
6	Никель /Ni/	мг/л	0.02	0.2
7	Хартугалга /Pb/	мг/л	0.00	0.1
8	Нийт хром /Cr/	мг/л	0.21	0.3
9	Цайр /Zn/	мг/л	0.002	3
10	Гэдэсний бүлгийн эмгэг төрөгч нян	-	илрээгүй	1 мл-т илрэхгүй

Жич: усны сорьцыг шинжлүүлсэн байгууллага хувь хүн хариуцан гүйцэтгэсэн болно.

ЗАДЛАН ШИНЖЛЭГЧ:

ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ:

С.НЯМДАШ MSc

Г.СОЛОНГО Ph.D, Дэд проф.

2025 ОНЫ 09 САРЫН 05 5

**“Илт Гоулд” ХХК-ийн МҮ-020484, МҮ-19938 ашиглалтын дугаар бүхий
“Бага наймганы хөндий” нэртэй алтны шороон ордын 2025 оны 8 дугаар сарын байгаль
орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр**

**“НАРТ ШУУН КОНСАЛТИНГ” ХХК
ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ**

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Баянгол
дүүрэг, 6-р хороо, 69 байр-1 ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836,
E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 25/09-05/-7

Захиалагч: “Илд гоулд” ХХК
Дээж авсан цэг: Төв аймаг Заамар сум
Сорьц авсан огноо: 2025 оны 08 сар 08 өдөр
Уст цэгийн төрөл: ундны ус

Харилцах утас: Аргын стандарт: MNS1097:1970

Катион	1 дм ³			Анион	1 дм ³		
	мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%		мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%
Ca ⁺⁺	60.00	2.99	41.48	CO ₃ ⁻	0.00	0.00	0.00
Mg ⁺⁺	43.00	3.54	49.01	HCO ₃ ⁻	264.00	4.33	59.95
Fe	0.00	0.00	0.00	Cl ⁻	59.00	1.66	23.06
K ⁺	3.00	0.08	1.07	SO ₄ ⁻	55.00	1.15	15.88
Na ⁺	14.00	0.61	8.44	NO ₃ ⁻	5.00	0.08	1.12
Дүн	120.00	7.22	100.00	Дүн	383.00	7.22	100.00

Анион катионуудын нийлбэр:
(Σ_{A+K} 503 мг/л
HCO₃-ийн хагасыг хассан анион,
катионуудын нийлбэр: 371 мг/л
Физик үзүүлэлтүүд
Өнгө: 0-өнгөгүй
Үнэр: 0-үнэргүй
Булингар: Булингаргүй

Тунгалаг: Тунгалаг
Хуурай үлдэгдэл, мг/л: 278 ppm
Ерөнхий хатуулаг: 6.53 мг-экв/л
/ хатуу ус /
Урвалын орчин: pH- 7.96
Цахилгаан дамжуулах чадвар:
EC -0.661 ds/m
TDS: 328 ppm

$$M(0.5) = \frac{HCO_3 \ 60 \ [Cl \ 23 \ SO_4 16]}{Mg \ 49 \ Ca \ 41 \ [Na \ 8]}$$

Химийн бүрэлдэхүүнээрээ Гидрокарбонатын анги, магнийн бүлэг, III төрлийн цэнгэг
буюу ихэвтэр эрдэсжилттэй, хатуу ус.

Жич: усны сорьцыг шинжлүүлсэн байгууллага хувь хүн хариуцан гүйцэтгэсэн болно.

ЗАДЛАН ШИНЖЛЭГЧ:
ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ:

С.Нямдаш
Г.Солонго

С.НЯМДАШ MSc
Г.СОЛОНГО Ph.D, Дэд проф.

**“Илт Гоулд” ХХК-ийн МҮ-020484, МҮ-19938 ашиглалтын дугаар бүхий
“Бага наймганы хөндий” нэртэй алтны шороон ордын 2025 оны 8 дугаар сарын байгаль
орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр**

**“НАРТ ШҮҮН КОНСАЛТИНГ” ХХК
ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ**

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Баянгол
дүүрэг, 6-р хороо, 69 байр-1 ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836,
E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 25/09-05/-7

Захиалагч: “Илд гоулд” ХХК
Дээж авсан цэг: Төв аймаг Заамар сум
Сорьц авсан огноо: 2025 оны 08 сар 08 өдөр
Уст цэгийн төрөл: ундны ус

Харилцах утас: Аргын стандарт: MNS1097:1970

Катион	1 дм ³			Анион	1 дм ³		
	мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%		мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%
Ca ⁺⁺	60.00	2.99	41.48	CO ₃ ⁻	0.00	0.00	0.00
Mg ⁺⁺	43.00	3.54	49.01	HCO ₃ ⁻	264.00	4.33	59.95
Fe	0.00	0.00	0.00	Cl ⁻	59.00	1.66	23.06
K ⁺	3.00	0.08	1.07	SO ₄ ⁻	55.00	1.15	15.88
Na ⁺	14.00	0.61	8.44	NO ₃ ⁻	5.00	0.08	1.12
Дүн	120.00	7.22	100.00	Дүн	383.00	7.22	100.00

Анион катионуудын нийлбэр:
(Σ_{A+K} 503 мг/л
HCO₃-ийн хагасыг хассан анион,
катионуудын нийлбэр: 371 мг/л
Физик үзүүлэлтүүд
Өнгө: 0-өнгөгүй
Үнэр: 0-үнэргүй
Булингар: Булингаргүй

Тунгалаг: Тунгалаг
Хуурай үлдэгдэл, мг/л: 278 ppm
Ерөнхий хатуулаг: 6.53 мг-экв/л
/хатуу ус/
Урвалын орчин: pH- 7.96
Цахилгаан дамжуулах чадвар:
EC -0.661 ds/m
TDS: 328 ppm

$$M(0.5) = \frac{HCO_3 \ 60 \ [Cl \ 23 \ SO_4 16]}{Mg \ 49 \ Ca \ 41 \ [Na \ 8]}$$

*Химийн бүрэлдэхүүнээрээ Гидрокарбонатын анги, магнийн бүлэг, III төрлийн цэнгэг
буюу ихэвтэр эрдэсжилттэй, хатуу ус.*

Жич: усны сорьцыг шинжлүүлсэн байгууллага хувь хүн хариуцан гүйцэтгэсэн болно.

ЗАДЛАН ШИНЖЛЭГЧ: *С.Нямдаш* С.НЯМДАШ MSc
ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ: *Г.Солонго* Г.СОЛОНГО Ph.D, Дэд проф.

**“Илт Гоулд” ХХК-ийн МУ-020484, МУ-19938 ашиглалтын дугаар бүхий
“Бага наймганы хөндий” нэртэй алтны шороон ордын 2025 оны 8 дугаар сарын байгаль
орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр**

Дунд наймган хөрсний урвалын орчин pH- шүтлэг, карбонаттай.

Ургамалд ашиглагдах тэжээлийн элементүүдийн хангамжийн хувьд:

А. Бага наймган нитрат азот (NO_3) Кочергины ангилалаар 0.39 мг/100г хөрсөнд байгаа нь *багаатар* хангамжтай.

Дунд наймган нитрат азот (NO_3) Кочергины ангилалаар 0.40 мг/100г хөрсөнд байгаа нь *багаатар* хангамжтай

Б. Бага наймган хөдөлгөөнт фосфор (P_2O_5) Мачигины ангилалаар 3.1 мг/100г хөрсөнд байгаа нь *хангалттай*.

Дунд наймган хөдөлгөөнт фосфор (P_2O_5) Мачигины ангилалаар 3.5 мг/100г хөрсөнд байгаа нь *хангалттай*.

В. Бага наймган солилцох кали (K_2O) Мачигины ангиллаар 6 мг/100г хөрсөнд байгаа нь *бага хангамжтай*.

Дунд наймган солилцох кали (K_2O) Мачигины ангиллаар 12 мг/100г хөрсөнд байгаа нь *бага хангамжтай*.

Ялзмаг. Бага наймган хөрсний үржил шимийн голлох үзүүлэлт болох ялзмагийн агууламж нь 4.67 % хар хүрэн хөрсний өндөр агууламжтай байна.

Ялзмаг. Дунд наймган хөрсний үржил шимийн голлох үзүүлэлт болох ялзмагийн агууламж нь 2.63 % хүрэн хөрсний дундаж агууламжтай байна.

Солилцох чадварын хувьд. Бага наймган хөрсний солилцон шингээлтийн катионы бүрэлдэхүүнд Са, Mg голлон оролцоно. Энэ үзүүлэлт нь хөрсний бүрэлдэхүүн, шингээх чадвар зэргийг илэрхийлнэ. Солилцох катионы хэмжээ хэдий чинээ их байна тухайн хөрсний үржил шим төдийчинээ сайн байгааг харуулна. Солилцох сууриудын нийлбэр Са+Mg, агууламж 41 мг-экв/100г байгаа нь солилцох сууриудын чадвар *хангалттай* байна.

Солилцох чадварын хувьд. Дунд наймган хөрсний солилцон шингээлтийн катионы бүрэлдэхүүнд Са, Mg голлон оролцоно. Энэ үзүүлэлт нь хөрсний бүрэлдэхүүн, шингээх чадвар зэргийг илэрхийлнэ. Солилцох катионы хэмжээ хэдий чинээ их байна тухайн хөрсний үржил шим төдийчинээ сайн байгааг харуулна. Солилцох сууриудын нийлбэр Са+Mg, агууламж 26 мг-экв/100г байгаа нь солилцох сууриудын чадвар *хангалттай* байна.

Хөрсний ширхэгийн бүрэлдэхүүний хувьд. Бага наймган элс, тоос шаврын харьцаа (38:31:31) хувь хөнгөн шавранцар механик бүрэлдэхүүнтэй бүрэлдэхүүнтэй хүрэн хөрс.

Хөрсний ширхэгийн бүрэлдэхүүний хувьд. Дунд наймган элс, тоос шаврын харьцаа (44:13:19) хувь хөнгөн шавранцар механик бүрэлдэхүүнтэй бүрэлдэхүүнтэй хүрэн хөрс.

Хөрсний хүнд металлын үзүүлэлтүүдийн хувьд: Бага наймган шавранцар механик бүрэлдэхүүнтэй хөрсний зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрээгүй тул бохирдолгүй гэж үзнэ.

Хөрсний хүнд металлын үзүүлэлтүүдийн хувьд: Бага наймган шавранцар механик бүрэлдэхүүнтэй хөрсний зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрээгүй тул бохирдолгүй гэж үзнэ.

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭГ ГҮЙЦЭТГЭСЭН: *Х.Ууганцэцэг*, Х.УУГАНЦЭЦЭГ, С.НЯМДАШ
ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ: *П.Солонго*, П.СОЛОНГО Ph.D, Дэд профессор

2025 ОНЫ 08 САРЫН 25 12

ЗАСАГ ДАРГА

БАТЛАВ:

Л.АМГАЛАНБАЯР

Хог хаягдлын гэрээ

2024 оны 04-р сарын 29-ны өдөр

Дугаар 17

Гэрээний зорилго :

Монгол улсын Хог хаягдлын тухай хуулийг хэрэгжүүлж хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх хортой нөлөөлөлийг арилгах, түүнээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хог хаягдлыг бууруулах ангилах, цуглуулах, тээвэрлэх, хадгалах, дахин боловсруулах эргүүлэн ашиглах, устгах зорилготой.

Гэрээний эрх зүйн үндэслэл :

- Монгол Улсын хог хаягдлын тухай хууль
- Монгол Улсын Ариун цэврийн тухай хууль

Гэрээ байгуулагч талууд :

Нэг талаас Төв аймгийн Заамар сумын ЗДТГ-ыг төлөөлж Байгаль орчны асуудал хариуцсан мэргэжилтэн Г.Ган-Очир, нөгөө талаас “Илт гоулд” ХХК-ын Байгаль орчин, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн мэргэжилтэн Б.Ууганбат нар 2024 оны 4 дүгээр сарын 29-с 2024 оны 12-р сарын 31-ийг хүртэлх хугацаатайгаар энэхүү гэрээг байгуулав.

НЭГ. ААН байгууллагын эрх үүрэг

1. Монгол Улсын “Хог хаягдалын тухай хуулийн 19, 20-р зүйлийн заалт, Заамар сумын ИТХ-ын 2021 оны 11-р сарын 19-ны өдрийн 01 дугаартай тогтоолыг үндэслэн хог хаягдал гаргасаны төлбөрт жилд 1.000.000 /нэг сая төгрөг/ төгрөгийг хог хаягдлын үйлчилгээний санд буюу /Төрийн сан банк/-ны 100141300947 тоот дансанд шилжүүлж байна.
2. ААН, байгууллага, нөхөрлөл өөрийн ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хогийг тогтсон хугацаанд цэвэрлэх, тээвэрлэх, хог хаягдалын талаархи дүрэм, журам, стандартын шаардлагыг хангаж зориулалтын цэгт хаяж байх.
3. Аюултай хог хаягдлыг аюултай хог хаягдлын төвлөрсөн байгууламж, эсхүл тогтоосон цэгт зөөн тээвэрлэх буюу булшлах.
4. ААН, байгууллага, нөхөрлөл, үйлдвэр, үйлчилгээний явцад үүсдэг хог хаягдлын хэмжээ түүний тухай мэдээллийг сумын ЗДТГ-т үнэн зөв мэдээлж байх.
5. Хог хаягдалын ангилан хаях талаар зохих мэдээллийг ажилтандаа эзэмшүүлж аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг ханган ажиллах.

ХОЁР.Сумын ЗДТГ-н эрх үүрэг

1. Монгол Улсын хог хаягдалын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийг үндэслэн ААН, нөхөрлөл, байгууллагаас хог хаягдал гаргасан төлбөр нэхэмжилж авна.

2. Хуулиар олгосон эрхийн дагуу ААН, байгууллага өөрийн Ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдалын хэмжээ түүний талаар өгч буй мэдээлэл, орчны ариун цэврийн байдалд хяналт тавьж шаардлага тавих эрхтэй.

3. Хог хаягдалыг ил асгах, орчин тойрныг бохирдуулах, ариун цэврийн шаардлага хангаагүй нөхцөлд эрүүгийн харицлага хүлээлгэхээргүй бол “Зөрчлийн тухай” хуулийн дагуу хуулийн хариуцлага хүлээлгэнэ.

Гурав.Бусад

1. Монгол улсын хог хаягдлын тухай хуульд өөрчлөлт орсон тохиолдолд төлбөрийн хэмжээг харилцан тохиролцож гэрээнд нэмэлт өөрчлөлт оруулна.

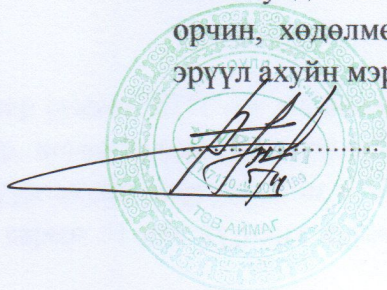
Гэрээ байгуулсан:

Төв аймаг Заамар сумын
БОХУ-ын байцаагч

Г.Ган-Очир

“Илт гоулд” ХХК-ийн Байгаль
орчин, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал
эрүүл ахуйн мэргэжилтэн

Б.Ууганбат